DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

KPSS

Tamamı El Yazısı

not defteri

VATANDAŞLIK

Editör
Elif ERYILMAZ

KR AKADEMİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KPSS

Tamamı El Yazısı

not defteri

VATANDAŞLIK

Editör
Elif ERYILMAZ

KR AKADEMİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

ÖN SÖZ

değerli arkadaşlar, öncelikle KR AKADEMİ KPSS Not Defteri Setimize göstermiş olduğunuz yoğun ilgiden ötürü her birinize ayrı ayrı teşekkür ederiz.

ÖSYM'nin sorduğu ya da sorabileceği önemli noktalar ele alınarak yazıya geçirilmiş, hızlı, kalıcı ve doğru tekrar yapacağınız bu defterin size başarı ve şans getirmesini dileriz.

Katkılarından dolayı Mehmet Akif Sarıbaş beyefendiye saygılar sunarız.

Elif Eryılmaz
Editör

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

İçindekiler

- Temel Hukuk Kuralları 1
- Devlet Kavramı 58
- Temel Hak ve Hürriyetler 73
- Yasama 78
- Yürütme 104
- Yargı 121
- İdare Hukuku 131
- İnsan Hakları Hukuku 155

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

I. BÖLÜM

Temel Hukuk Kuralları

SOSYAL DÜZEN KURALLARI

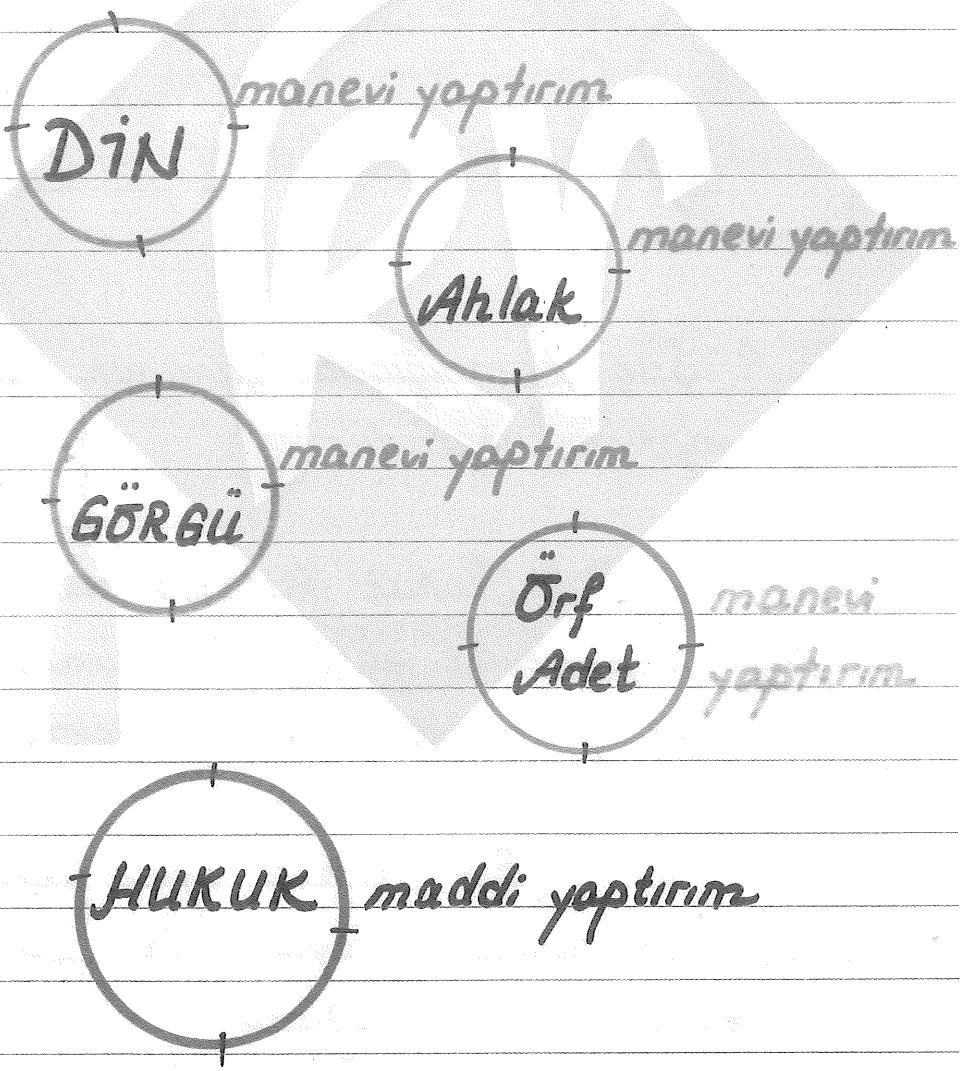

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Yaptırım - Müeyyide - Nedir?

Bir kurala aykırı davranılması sonucunda karşılaşılacak olan tepkiye yaptırım denir.

Maddi Yaptırım Türleri

ŞİFRE Sözcükler

Ceza → Suç varsa
Cebri İcra → Zorla yaptırma
Tazminat → Zarar varsa

CEZA: Suç karşılığında kanunun uyguladığı yaptırım türüdür.

CEBRİ İCRA: Hukuk kurallarına uymayan bireyi, devlet gücüyle yükümlülüklerini yerine getirmeye zorlama biçimidir.

TAZMİNAT: Bir kurala aykırı davranılması sonucunda ortaya çıkan zararın ödenmesi yükümlülüğüdür.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Farklara DİKKAT...

Maddi Tazminat: Ölçülebilir nitelikte fiziksel zarar... (somut)

Manevi Tazminat: Ölçülemeyen nitelikte duygusal zarar... (soyut)

UNUTMAYALIM...

Tazminat, Hükümsüzlük > Özel Hukuk yaptırımlarıdır

İPTAL: Hatalı yapılmış idari işlemlerin İdare Mahkemesi'nin kararı ile geçersiz sayılmasıdır.

NOT: İdari işlemlerde iptal süresi 60 gündür...

HÜKÜMSÜZLÜK: Hukuki işlemlerin geçersiz sayılmasıdır.

HUKUKSUZLUK

YOKLUK

Hukuki işlem sayılmaz!

yapılan işlemin kanunun kurucu unsurlarından birine uygulmadan yapılmasıdır...

Örneki: İmam nikahı

BUTLAN

sakat yapılmış bir hukuki işlemin sakatlığı ispatlanarak GEÇERSİZ sayılmasıdır.

Mutlak Butlan

Emredici kurallara aykırı şekilde geçerlidir.

Nispi Butlan

İrade sakatlığı

Tek Taraflı Bağlamazlık

Yaşı küçük + Kısıtlı kişilere

— uygulanan — yaptırım türüdür.

Örn: 15 yaşında biri ile 25 yaşında birinin yaptığı sözleşme.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Örnekler:

1. Amca ile evlenmek. Butlan
2. Silah zoruyla yapılan evlilik sözleşmesi. Nispi Butlan
3. Ahlaka aykırı olarak yapılan bir nişanlanma. Mutlak Butlan
4. Kopya çektiği iddiasıyla üniversite öğrencisinin, bir yarı yıl okuldan uzaklaştırılması. İdari işlem

Hukuk Kurallarının Temel Nitelikleri

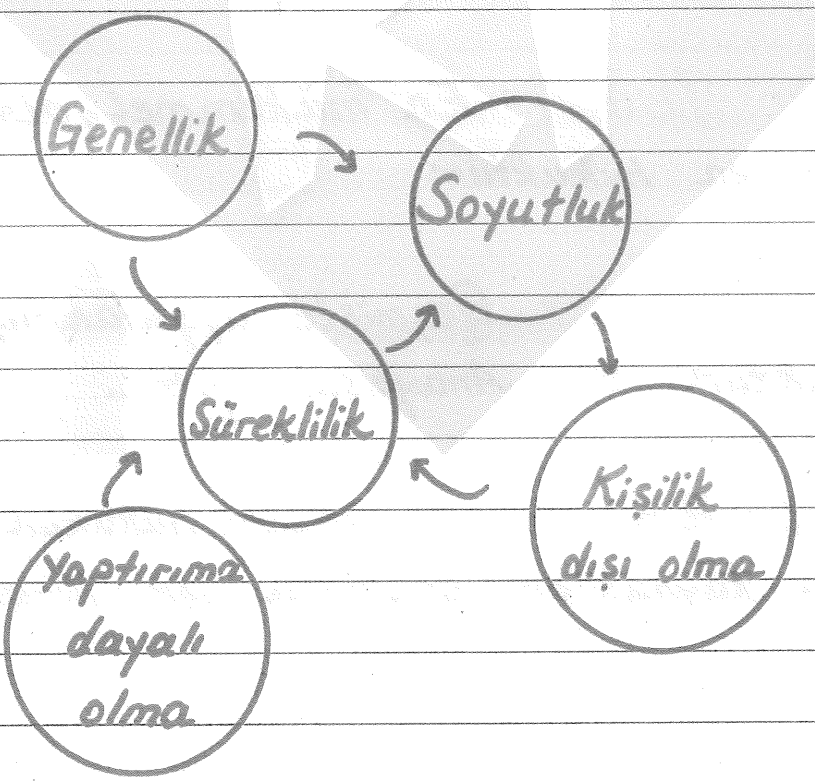

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

HUKUK TÜRLERİ

Pozitif Hukuk: Belirli bir ülke + Belirli bir zaman + Yürürlükte olan + Halen uygulanan + Yazılı / Yazısız Hukuk

Mevzu Hukuk: Yetkili makamlar tarafından konulan Yazılı kurallardır.

Pozitif Hukuk	Mevzu Hukuk
Yazılı	YAZILI
Yazısız	—

Tabii Hukuk: En mükemmel, olması gereken hukuktur.

Tarihi Hukuk: Geçmişte uygulanmış hukuktur. 1924 Anayasası gibi...

UNUTMA: Örf ve Adetler hukukun yazılı kaynakları arasında yer almaz.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ÖNEMLİ

ÖSYM, Mevzu Hukuk türünü sıkça sormaktadır. "Sadece yazılı olan" ibaresine dikkat edelim...

—Hukuk Kurallarının Nitelikleri—

a. Emredici Hukuk Kuralları
b. Yedek Hukuk Kuralları
   - ✓ Tamamlayıcı
   - ✓ Yorumlayıcı
c. Tanımlayıcı Hukuk Kuralları

Emredici Hukuk Kuralları: KESİN
Aksine bir hukuki işlem yapılması mümkün olmayan kurallardır.
Örnek: Kimse alt soyu ve üst soyu ile üçüncü dereceye kadar yansoyları ile evlenemez.

Tamamlayıcı Hukuk Kuralları:

Hukuki işlemin taraflarının bir sözleşmede öngöremedikleri noktalardaki boşlukları doldurmaya yarayan hukuk kurallarıdır.

Örnek: Eşler aksine işlem yapmamışlarsa evlendikten sonra edinilmiş mallara ortaklık rejiminden yararlanırlar...

Yorumlayıcı Hukuk Kuralları:

Tarafların ne anlama geldiğini açıklamadıkları beyan ve eylemlerin hangi anlama geldiği ve nasıl yorumlanması gerektiğini belirten hukuk kurallarıdır.

Örnek: Bir sözleşmede aybaşı deniliyorsa bundan ayın (1)'i anlaşılır.

NOT: Emredici kurallar kanunda, tüzük veya yönetmelikte yazılıdır.

NOT: Anayasamıza göre suç ve cezalar ancak kanunla konulur...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

HUKUKUN DALLARI

Kamu Hukuku — Özel Hukuk — Karma Hukuk

Kamu Hukuku: Devlet – Birey / Devlet – Devlet

- Devletler Gnl. Hukuku
- Anayasa Hukuku
- İdare Hukuku
- Ceza Hukuku
- Yargılama Hukuku
- Vergi Hukuku
- İcra – İflas Hukuku

Özel Hukuk: Birey – Birey

* eşitlik
* irade serbestisi

- Devletler Ö. Hk.
- Medeni Hukuk
- Borçlar Hukuku
- Ticaret Hukuku

Karma Hukuk

✓Fikir ve Sanat Eserleri H. ✓Bankacılık H.
✓İş Hukuku ✓Hava Hukuku
✓Çevre Hukuku ✓Toprak Hukuku

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

SORU: Anayasa Hukuku neleri içerir?

CEVAP:

✓Devletin temel yapısı - Örganları

✓Organların görev ve yetkileri

✓Kişilerin temel hak ve hürriyetleri

SORU: İdare Hukuku'nun konusu nedir?

CEVAP:

✓Kamu kurum ve kuruluşları

✓Kurumların bireylerle ilişkileri

SORU: Ceza Hukuku'nun en önemli ilkesi nedir?

CEVAP: Kanunsuz suç ve ceza olmaz.

SORU: Ceza Hukuku'nda bir diğer önemli ilke nedir?

CEVAP: Kanunların geriye yürümeme ilkesidir...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

SORU: Suç, nedir?
CEVAP: Ceza Kanunu tarafından konulmuş bir emir veya yasağın ihlalidir.

SORU: Kast, nedir?
CEVAP: Bir suçun bilerek ve isteyerek işlenmesidir.

SORU: Taksir, nedir?
CEVAP: Suçun bilerek değil de tedbirsizlik, dikkatsizlik, failin istemeyerek yaptığı bir hareketten istemediği bir sonucun meydana gelmesidir.

SORU: Suça sebep olan maddi unsurlar nelerdir?
CEVAP:
~Hareket ~Netice ~İlliyet
~İcra-i Hareket ~İhmali Hareket

NOT: Özel Hukuk ilişkisinde bireyin menfaati ön plandadır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

UNUTMA: Sağır ve dilsizler için 15 yaşını doldurmamış olanların ceza sorumluluğu yoktur. Tam cezai ehliyetleri 21 yaşın doldurulması ile başlar.

UNUTMA: Ceza sorumluluğu şahsidir.

NOT: Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.

NOT: Kendi isteği ile sarhoşluk, kusur yeteneğine etki eden; azaltan, kaldıran sebepler arasında yer almaz.

AYRINTI: Özel Hukuk'ta taraflar eşit iken Kamu Hukuku'nda devlet üstün taraftır.

DİKKAT: Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.

UNUTMA: Ceza ehliyeti 12 yaşında başlar. Tam ceza ehliyeti 18 yaşında başlar.

Vergi Hukukunun 3 Temel İlkesi

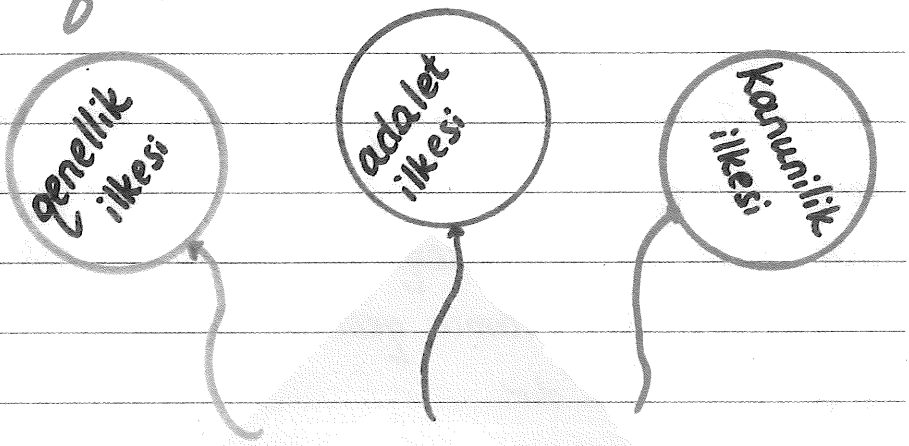

Kamu Gelirleri

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Tanımlar – Terimler

Vergi: Kişilerin kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre ve kanuna bağlı kalarak ödeyeceği bir yükümlülüktür.

NOT: Diğer kamu gelirleri karşılıklı; vergi karşılıksız'dır.

Harç: Bazı kamu kurum ve kuruluşlarının yaptıkları hukuki işlemden ve sundukları hizmetten dolayı aldıkları paradır. Noter, adliye, tapu hizmetleri vb...

Resim: Kamu kuruluşlarının belirli bir işi yapmaya yetki ve izin vermesi karşılığında alınır.

Şerefiye: Devlet veya belediyelerin yaptıkları kamu yararına hizmetlerinden dolayı bu hizmetlerin yapıldığı alanlarda bulunan gayrimenkullerin değerlerinde artış meydana gelir. Bu artış nedeniyle gayrimenkul sahiplerinden belirlenen ölçülerde alınan paradır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Parafiskal Gelir: Belirli amaçların gerçekleştirilmesi için kurulan ekonomik, sosyal ve mesleki kuruluşların; bu amaçların finansmanını karşılamak amacıyla devlet tarafından aldıkları yetki ile ilgililerden topladıkları bir gelirdir. Sanayi, ticaret ve ziraat odalarının; baroların kendi mensuplarından aldıkları aidatlar buna örnektir...

VERGİ TÜRLERİ

DİKKAT

gelir ve servet üzerinden alınan vergiler doğrudan - dolaysız

harcamalar üzerinden alınan vergiler vasıtalı - dolaylı 'dır.

NOT: "Resimlerin", "vergilere" benzeyen yanı kanuna dayanılarak zorla alınmasıdır...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranitey.org

* Vergiler karşılıksız olduğu halde, harçlar karşılıklıdır.

* Resim, ekonomik işlem sonucu ortaya çıkar.

* Şerefiye ödeyen kimseler, ödedikleri paranın karşılığında bir kazanç elde etmektedirler.

* Harcı, harca konu olan işlemden yararlananlar öder.

* Gelir Üzerinden Alınan Vergiler:
  ✓ Gelir Vergisi ✓ Kurumlar Vergisi

* Servet Üzerinden Alınan Vergiler:
✓ Emlak ✓ Motorlu Taşıtlar Vergisi
✓ Veraset ve İntikal

* Harcamalar Üzerinden Alınan Vergiler:
✓ KDV ✓ ÖTV

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Yargılama Hukuku: Yargı yetkisini kullanan organların izleyecekleri yöntemleri gösteren hukuk kurallarının tümüdür.

İcra - İflas Hukuku: Özel hukuk alanında mahkemeler tarafından verilmiş kesin bir hükmü devlet organları eliyle zorla yerine getirilmesine ilişkin kuralları düzenleyen hukuktur.

DİPNOT: İcra - iflas Hukuku, insanların haklarını kendi kendilerine almalarını önlemek için doğmuştur.

Devletler Genel Hukuku: Devletlerin ve uluslararası kuruluşların birbirleriyle olan ilişkilerini düzenler.

DİPNOT: Uluslararası hukukun başlıca kaynağı:

- ✓ Uluslararası antlaşmalar,
- ✓ Uluslararası gelenek kuralları ve
- ✓ Hukukun genel ilkeleridir...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

HUKUKUN KAYNAKLARI

Asli Kaynaklar:

Anayasa
Kanun
Milletlerarası Anlaşmalar
Olağanüstü Dönem Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
Olağan Dönem Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
Yönetmelik
Adsız Düzenleyici İşlemler
(Yönerge, Genelge, Tebliğ ...)

Tali Kaynaklar: Yazısız

Örf ve Adet Hukuku

Yardımcı Kaynaklar:

Doktrin
İçtihat

UNUTMA
UNUTMA

Hukuk kuralları;

- genel, nesnel, kişilik dışı ve soyut kurallardır,
- devlet desteği ile konulmuştur,
- maddi yaptırımla desteklenmiştir,
- süreklilik arz eden kurallardır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Yazılı Kaynaklar

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Asli Kaynaklar: Başvurulması zorunlu kaynaklardır.

✓Her kural bir normdur.
✓Bütün kurallar anayasaya uygun olmak zorundadır.

Tali Kaynaklar: Yazılı olmayan kurallardır.

Yardımcı Kaynaklar:

Doktrin: Bilimsel düşünce, görüş ve kanaatlerdir. Bağlayıcılığı yoktur.

İçtihat: Mahkemelerin önlerine gelen bir sorunda üretmiş oldukları çözümlerdir. "İçtihadi Birleştirme Kararları" bağlayıcıdır.

unutma: Hakim uygulamak zorundadır.

NOT: Normlar, birbirine bağlı işlemlerdir.

NOT: Normlar hiyerarşisinde birbirleriyle çatışan iki hukuk kuralı arasında astlık-üstlük ilişkisi söz konusu olursa üst kanun ilkesi uygulanmalıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

HUKUKTA BOŞLUK TÜRLERİ

A. Kanun Boşluğu: Somut bir davaya uygulanacak yazılı kuralın olmaması veya olması ancak; yeterli olmamasıdır.

DİKKAT: Kanun koyucu bu boşluğu bilerek veya bilmeden bırakmış olabilir.

- Kural İçi Boşluk: Kanun koyucunun bilerek ve isteyerek bıraktığı boşluktur.

Hakim durumun gereklerine göre kanun maddesini yorumlayacak ve takdir yetkisi kullanarak meseleyi çözecektir.

- Kural Dışı Boşluk: Kanun koyucu tarafından istenilmeden bırakılmıştır.

Gerçek - Açık Kanun Boşluğu: Kanunda somut olay için bir hüküm bulunması gerekirken somut olaya uygulanacak herhangi bir hükmün bulunmamasıdır.

DİKKAT: "Gerçek Boşluk"ta hakim yazısız kurallara bakabilir veya hukuk yaratma yolu olan kıyas yöntemini kullanabilir...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Örtülü – Gerçek Olmayan Boşluk:
Kanunda mesele hakkında bir düzenleme mevcuttur. Bu düzenleme tatmin edici değilse hakimin genel olan kuralı daraltarak daha adil bir çözüme gitmesidir.

B. Hukuk Boşluğu: Somut olaya uygulanacak yazılı ve yazısız bir kuralın olmamasıdır.

DİKKAT: Hakim, hukuk boşluğunu hukuk yaratarak çözer.

UNUTMA: Hukuk Boşluğunun olabilmesi için öncesinde mutlaka gerçek kanun boşluğunun olması zorunludur.

NOT: Örtülü Kanun Boşluğu, kanunun sözü ile özünün uyuşmamasını ifade eder.

UNUTMA: Hakimin yarattığı hukuk, sadece o olay için geçerlidir. Bağlayıcı değildir.

kural içi boşluk	hukuk boşluğu
hakimin takdir yetkisi	hakimin hukuk yaratması

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ÖZEL HUKUK

1. Medeni Hukuk: Özel hukukun en önemli ve en ayrıntılı dalıdır.

Kişiler Hukuku: Kişi, kişiliğin kazanımı, hak ve fiil ehliyeti, gerçek ve tüzel kişi, kişiliğin sona ermesi...

Aile Hukuku: Ailenin kurulması, nişanlanma, evlenme, boşanma, velayet...

Miras Hukuku: Mirasın dağıtımı, vasiyetnameler...

Eşya Hukuku: Eşyanın kazanılışı, kaybedilişi, taşınır ve taşınmaz mülkiyetler...

NOT: Hakim, Medeni Hukuk ile ilgili bir anlaşmazlığı çözmeye yarayan yazılı bir hüküm bulamaması halinde **Örf ve Adet Hukuku**'na başvurur.

ÖSYM Soruyor: Türk Medeni Kanunu'na göre gerçek kişilik "tam ve sağ doğumla" başlar...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

2. Ticaret Hukuku:

Ticari İşletme: Ticari işletmenin tanımı, kuruluşu, yönetimi gibi hususları anlatan kısımdır.

Ticari Şirket: Kolektif, komandit, anonim ve limited şirketlerin kuruluşu ve işleyişini; fesih ve infisah hallerini düzenleyen kısımdır.

Kıymetli Evrak: Poliçe, bono, çek gibi emre yazılı senetler ile nama ve hamile senetleri; taşıma senedi, konşimento gibi senetlerin unsurlarını, devirlerini ve bu senetlerle ilgili diğer hususları düzenleyen kısımdır.

Deniz Ticareti: Uluslararası deniz hukuku çerçevesinde deniz ticaretini düzenleyen kısımdır.

Sigorta Hukuku: Sigortanın çeşitli şekillerini ve bunların hukuki sonuçları ile işleyişini anlatan hukuktur...

DİPNOT: Miras bırakanın ölümüyle mirasçılarına geçen bütün hak ve borçlarıyla hukuki ilişkilerinin tümünü **Tereke** kavramı ifade eder...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranfey.org

3. Devletler Özel Hukuku:

Devletler Özel Hukuku'nda 3 Husus önem taşır;

VATANDAŞLIK ↔

Yabancılar Hukuku ?

Kanunların Çatışması ↔

Vatandaşlık: Kişileri devlete bağlayan bağdır.

Yabancılar Hukuku: Yabancıların hangi haklardan yararlanacaklarını düzenleyen hukuktur.

Kanunların Çatışması: Yabancı unsuru taşıyan özel hukuk ilişkilerinde ortaya anlaşmazlığın çözümünde hangi ülkenin kanununun ve hangi ülkenin mahkemesinin yetkili olacağını düzenler.

NOT: Kişileri veya şeyleri devlete bağlayan hukuki ve siyasi bağa Uyrukluk denir... Asli Uyrukluk doğumla kazanılır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

KİŞİLİK: Hak ve borçlara sahip olabilen varlıklara denir.

Gerçek Kişiler	Tüzel Kişiler
İNSANLAR	Kişi ve Mal Toplulukları

gerçek kişiliğin başlangıcı çocuğun tam ve sağ olarak tamamıyla doğduğu andan itibaren başlar.

NOT: Yurt içinde tam ve sağ doğan bir çocuk 1 ay içinde doğum kütüğüne kaydedilmelidir.

gerçek kişiliğin sona ermesi ölüm, ölüm karinesi, birlikte ölüm karinesi veya gaiplik ile sona erer.

NOT: Ölen kişinin 10 gün içinde ölüm kütüğüne işlenmesi zorunludur.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

GERÇEK KİŞİLİĞİ SONA ERDİREN SEBEPLER

Ölüm Karinesi: Ölümüne kesin gözüyle bakılmasını gerektiren durumlar içinde kaybolan ve cesedi bulunamayan kişinin ölmüş olduğunun varsayılmasıdır. O mahallin en yüksek mülki amiri karar verir.

Birlikte Ölüm Karinesi: Birden fazla kişiden hangisinin önce veya sonra öldüğü tespit edilemiyorsa hepsi aynı anda ölmüş sayılır.

NOT: Birlikte ölüm karinesinin en önemli sonucu, bu kişilerin birbirlerinin mirasçıları olamamalarıdır.

DİPNOT: Bilinen bir olaydan ya da olgudan bilinmeyen bir sonucun çıkarılmasına karine denir.

ADİ KARİNELER

- ölüm karinesi
- gaiplik karinesi
- masumiyet karinesi
- birlikte ölüm karinesi
- babalık karinesi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Gaiplik: Bir kimsenin gaipliğine iki halde karar verilebilir:

Ölümüne olası gözle bakılmasını gerektiren bir tehlike içinde kaybolma
EN AZ 1 YIL

Kişinin kendisinden uzun zamandan beridir haber alınamaması
EN AZ 5 YIL

NOT: Evlenme, gaiplik ile kendiliğinden sona ermez.

DİKKAT: Hak sahibi, borç sahibi olabilen varlıklar hukuk açısından birer kişidir.

UNUTMA: Gaipliğe, Sulh Hukuk Mahkemesi karar verir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

GERÇEK KİŞİ

Hak Ehliyeti

Bir kimsenin haklara ve borçlara ehil olmasıdır.

PASİF bir ehliyettir.

Kendiliğinden kazanılır.

Fiil Ehliyeti

Bir kimsenin kendi fiilleri ile hak kazanması ve borç altına girebilmesidir.

AKTİF bir ehliyettir.

Sahip olmak için bazı şartlar gerekir.

ÖNEMLİ: Fiil ehliyetine sahip bir kimse;
• hukuki işlem yapabilir, tasarruf edebilir,
• taahhütte bulunabilir, • dava açabilir,
• davayı yürütebilir, • evlenebilir, • boşanabilir,
• evlat edinebilir, • her türlü hukuka aykırı fiillerden sorumlu tutulabilir...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Fiil ehliyetine sahip olmak için;

1. Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmak:

"Kişi iradesi"

* Ayırt etme gücünün varlığını;

- ✓yaş
- ✓akıl zayıflığı
- ✓akıl hastalığı
- ✓sarhoşluk engeller...

2. Ergin Olmak:

- Kanunen Erginlik: 18 yaşının doldurulmasıdır.
- Evlenme ile Kazanılan Erginlik:

(17) Kadın ve erkekte olağan evlenme yaşı

(16) Olağanüstü durumlarda kadın da erkek de evlenebilir.
Bir Fark → Hakim kararı gereklidir.

(15) Mahkeme kararıyla erginlik (kaza-i rüşt)

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

- Mahkeme Kararı ile Kazanılan Ergenlik – Kaza-i Rüşt

✓ 15 yaşını tamamlamış olacak
✓ Küçüğün isteği olacak
✓ Küçüğün menfaati olacak
✓ Görevli ve yetkili mahkemenin kararı
✓ olacak
✓ Velayet altında ise velisinin rızası,
✓ Vesayet altında ise vasinin izni olmalıdır.

3. Kısıtlı Olmamak:

* Kısıtlılık sebepleri:
✓ Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı
✓ Savurganlık, madde bağımlılığı, kötü yaşam tarzı ve yönetim
✓ Bir sene ve daha fazla süre ile özgürlüğü bağlayıcı ceza alma
✓ İstek üzerine kısıtlılık (Yaşlılık, sakatlık...)

UNUTMA

Hak Ehliyeti

Tam ve sağ doğmak koşuluyla ana rahmine düşüldüğü an kazanılır...

Fiil Ehliyetine Göre Gerçek Kişiler

Tam Ehliyetliler

* Ergin
* Ayırt etme gücüne sahip
* Hakkında kısıtlılık kararı alınmamış
Tam Yetkili

Sınırlı Ehliyetliler

* Ergin olmayan + Ayırt etme gücüne sahip
* Kısıtlı olmayan + Yasal danışman atanmış veya evli kişiler

Sınırlı Ehliyetsizler

* Ergin olmayan + Ayırt etme gücüne sahip
* Kısıtlı olmayan + Yasal danışman atanmış veya evli kişiler

Tam Ehliyetsiz

* Ayırt etme gücü ve fiil ehliyetleri YOK
→ 3 Yaşında çocuk

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

kısa kısa notlar...

1. tam ehliyetlilerin işledikleri haksız fiiller dolayısıyla sorumlulukları tamdır.

2. sınırlı ehliyetlilerin işledikleri haksız fiiller dolayısıyla sorumlulukları tamdır.

3. sınırlı ehliyetsizler yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. haksız fiillerinden sorumludurlar. bağış yapma, kefil olma ve vakıf kurma işlemlerini hiçbir şekilde yapamazlar.

4. tam ehliyetsizlerin, kural olarak işledikleri haksız fiiller dolayısıyla sorumlulukları yoktur.

ÖNEMLİ: Tam ehliyetsizlerin yapmış oldukları hukuki işlemlerin yaptırımı mutlak butlan ile hükümsüzlüktür.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

TÜZEL KİŞİLER

Belli bir amacı gerçekleştirmek üzere bağımsız bir varlık şeklinde örgütlenmiş, haklara ve borçlara sahip olabilen kişi ve mal topluluklarıdır.

NOT: Tüzel kişilerin; kanunlara ve tüzüklerine uygun olarak kuruldukları anda hak ehliyeti, kanunlara ve tüzüklerine göre, gerekli organlarına sahip oldukları andan itibaren fiil ehliyeti başlar...

1. Özel Hukuk Tüzel Kişileri: Gerçek kişilerin serbest iradeleri ile kurulurlar ve yine bu şekilde sona ererler.

Özel Hukuk Tüzel Kişiliğinin Başlangıcı

a. Bildirim Sistemi: Tüzel kişiliğin başlangıç anı, hukuk düzeninin tespit ettiği koşullara uyulmak kaydıyla kurucuların bu yoldaki iradelerini açıkladıkları andır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

b. İzin Sistemi: Bir tüzel kişiliğin doğabilmesi için devletten bu yönde izin almak gerekir.

Dernek kurmak için izin alınmaz.

c. Tescil Sistemi: Tüzel kişiliğin doğabilmesi ancak resmi bir sicile tescil edilmesiyle mümkün olabilir.

NOT: Tüzel kişiliğin başlangıç anı resmi sicile tescil anıdır.

Özel Hukuk Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi

a. İnfisah (Dağılma): Tüzel kişiliğin hiçbir işleme gerek duyulmaksızın kendiliğinden sona ermesidir.

b. Fesih (Dağıtma): Tüzel kişi kurucularının kendi serbest iradesiyle veya hakim kararıyla tüzel kişiliğin son bulmasıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin Türleri

Özel hukuk tüzel kişileri yapıları bakımından insan toplulukları ve mal toplulukları şeklinde ikiye ayrılır.

a. Dernekler: Gerçek veya tüzel en az 7 kişinin kazanç paylaşma amacı dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır.

b. Şirketler: 2 veya daha fazla kişinin iktisadi bir amaca erişmek için emek ve mallarını bir sözleşmeyle birleştirmek suretiyle meydana getirdikleri topluluktur.

NOT: Derneklerin zorunlu organları:

✓genel kurul

✓yönetim kurulu

✓denetim kurulu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

c. Kooperatifler: Ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını iş gücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiliğe sahip ortaklıklara denir. En az 7 ortak ile kurulur.

d. Vakıflar: Gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır.

NOT: Vakfın tek zorunlu organı, yönetim organıdır...

İnsan Toplulukları:

dernekler

kooperatifler

şirketler

Mal Toplulukları:

VAKIFLAR ÜNİVERSİTELER

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

2. Kamu Tüzel Kişileri:

Devlet tarafından kanunla ve kanunun verdiği yetkiye dayanarak idari işlemle kurulurlar.

Kamu hukuku tüzel kişileri kamu gücü ayrıcalıklarından yararlanırlar.

NOT: Kamu hukuku tüzel kişilerinin amacı kamu yararını gerçekleştirmektir.

Kamu Hukuku Tüzel Kişilerinin Türleri

Kişi Topluluğu Şeklindeki Kamu Tüzel Kişileri	Mal Topluluğu Şeklindeki Kamu Tüzel Kişileri
* Kamu İdareleri	* Kamu Kurumları
* Belirli bir coğrafi alan	* Hizmet yerinden yönetim

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Kişi topluluğu şeklindeki kamu tüzel kişileri 4 tanedir:

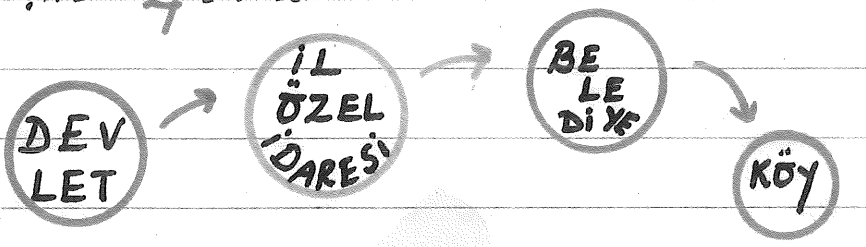

Borçlar Hukuku

Borç: Kişiler arasında bir şeyin yapılması veya yapılmaması ile bir mal varlığının ödenmesini öngören bağdır.

Alacaklı aralarındaki borç ilişkisine dayanarak borçludan kendisine bir edimde bulunmasını istemek yetkisine sahip bulunan taraftır.

Borçlu aralarındaki borç ilişkisi dolayısıyla bir edimde bulunma yükümlülüğü altına girmiş olan taraftır.

Edim borç ilişkisine dayanarak alacaklının borçludan yerine getirilmesini isteyebileceği ve borçlunun da yerine getirmekle yükümlü olduğu davranıştır.

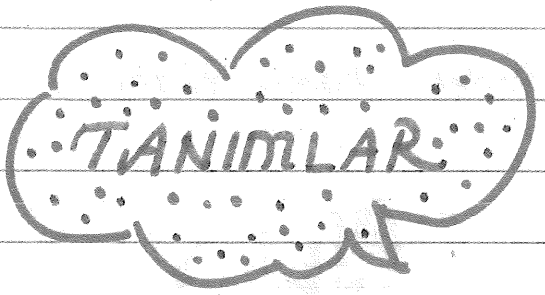

Haksız Fiil: Hukuk düzeninin uygun bulmadığı zarar verici fiillerdir.

NOT: Bu borç ilişkisinden doğan edim **tazminat**'tır.

Borçların sona erme sebepleri;

İfa: Borcun ödenmesi (ifa edilmesi) ile borcun sona ermesidir.

Yenileme (Tecdit): Yeni bir borçla mevcut borcun sona erdirilmesidir.

Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesi: Örneğin; alacaklı şirket ile borçlu şirketin birleşmesidir.

Kusursuz İmkansızlık: Bir borcun doğumunun ya da ifasının mümkün olmamasıdır. Örneğin; satılan ancak teslim edilemeyen avizenin depremde parçalanması gibi...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

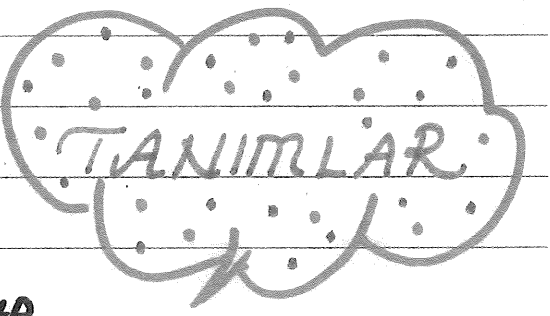

Takas: Borcu sona erdiren nedenlerden biri olup birbirinden karşılıklı alacaklı olan kişilerde alacağı ödenebilir olan tarafın tek taraflı irade beyanıyla gerçekleşir.

İbra: Alacaklının alacağından vazgeçmesi borçlunun da bunu kabul etmesidir.

Zamanaşımı: Borcun doğumundan sonra, belli bir sürenin geçmesi sonucunda borçluya borcu ödemekten kaçınma hakkı veren bir sebeptir.

NOT: Zamanaşımı, borcu sona erdirmez; sadece borçluya ödemekten kaçınma hakkı verir...

NOT: Borçlunun ölümü, borcun sona erme halleri arasında yer almaz.

ÖSYM Sordu: Borç ilişkilerinde borçlunun şahıs varlığı ile sorumlu olması söz konusu değildir...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

TABLO 1:

Hakkın Türleri

- **Kamu Hakları**
  - Kişisel Haklar
  - Sosyal ve Eko. H.
  - Siyasi Haklar
- **Özel Haklar**
  - Mahiyet
  - Konu
  - Kullanım
  - Amaç

TABLO 2:

ÖZEL HAKLAR

- **Mahiyet**
  - ✓Mutlak
  - ✓Nisbi
- **Konu**
  - ✓Mal varlığı
  - ✓Kişilik
- **Kullanılma**
  - ✓Devredilen
  - ✓Devredilmeyen
- **Amaç**
  - Yenilik doğuran
  - Alelade haklar

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

TABLO 3:

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

TABLO 4:

Yenilik Doğuran Haklar

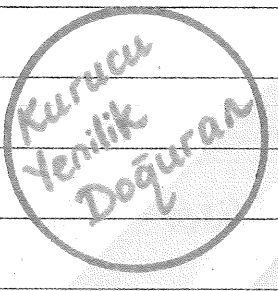

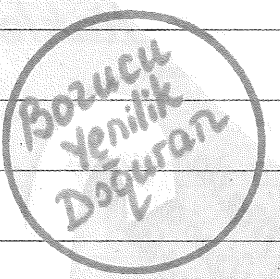

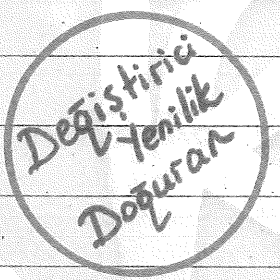

HAK NEDİR?

Hukuk düzeni tarafından kişiye tanınan, hukuken korunan ve hakkın sahibi olan kişiye bu korumadan yararlanma yetkisi veren bir çıkarı ifade eder.

✓ Kamu Hakları ✓ Özel Haklar

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

KAMU HAKLARI:

Negatif Statü Hakları: Kişinin devlet tarafından aşılamayacak ve dokunulamayacak, özel alanının sınırlarını çizen hak ve hürriyetlerdir.

✓ Kişi hak ve ödevleri

Pozitif Statü Hakları: Bireylere devletten olumlu bir davranış, bir hizmet, bir yardım isteme imkanını tanıyan haklardır.

✓ Sosyal ve ekonomik haklar

Aktif Statü Hakları: Kişinin devlet yönetimine katılmasını sağlayan haklardır.

✓ Siyasal haklar ve ödevler

ÖSYM Sordu...

"Seçme ve Seçilme Hakkı" kişinin özel hakları arasında yer almaz.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

ÖZEL HAKLAR:

1. Niteliklerine Göre Haklar:

A. Mutlak Haklar: Mallar ya da kişiler üzerinde söz konusu olurlar.

→ Mallar Üzerindeki Mutlak Haklar:

MAL Para ile ölçülebilen ve başkalarına devredilebilen şeylerdir.

Maddi MAL

✓ araba ✓ ev ✓ arsa

Maddi Olmayan MAL

✓ fikir ve zeka ürünü

EŞYA: Maddi mallardır.

AYNİ HAKLAR: Eşyalar üzerindeki mutlak haklardır.

TELİF HAKKI: Fikri eserler üzerinde yaratıcısının sahip olduğu haklardır.

PATENT: Bir buluş vücuda getiren kimsenin bununla ilgili devletten aldığı belgedir.

2. Kişiler Üzerindeki Mutlak Haklar:

NOT: Kişilik hakkı devri mümkün olmayan haklar kapsamındadır.

Başkalarının Kişiliği Üzerindeki Mutlak Haklar

ÖSYM Sordu...

Velayet Hakkı: Henüz ergin olmamış veya ergin olmakla birlikte kısıtlanmış olan çocukların üzerinde Medeni Kanun tarafından ana ve babaya tanınan haktır.

Vesayet Hakkı: Ana ve babası olmayan çocuklar ile ergin ancak; kısıtlı kimselere mahkemece atanmış kişilere tanınmış mutlak haktır.

B. Nisbi Haklar: Yalnız belli bir hukuki ilişkinin tarafları arasında ileri sürülebilen belirli bir süre ileri sürülmezse zamanaşımına uğrayan haklardır.

Konularına Göre Haklar

Mal varlığı hakları

Bir kişiye ait olan bütün hak, borç ve yükümlülüklerdir.

Para ile ÖLÇÜLEBİLEN

Kişi varlığı hakları

Kişilerin manevi menfaatlerini koruyan; bir başkasına "devredilemeyen" haklardır.

Para ile ÖLÇÜLEMEYEN

Devredilebilen Haklar

Hukuki işlem veya miras yolu ile el değiştirebilen haklardır...

Devredilemeyen Haklar

Bir hukuki işlem veya miras yolu ile el değiştirmesi mümkün olmayan haklardır..

Amaçlarına Göre Haklar

Yenilik Doğurmayan Haklar: Kullanılmalarıyla yeni bir hukuki durum yaratmayan haklardır.

Kurucu Yenilik Doğuran Haklar: Sahibi tarafından tek taraflı irade açıklamasıyla kullanılmaları halinde yeni bir hukuki durumun kurulması sonucunu doğuran haklardır.

Değiştirici Yenilik Doğuran Haklar: Mevcut bir hukuki durumun tek taraflı irade beyanı ile değiştirilmesini sağlayan haklara denir.

ÖSYM Sordu...

Bozucu Yenilik Doğuran Haklar: Kullanıldıkları zaman mevcut bir hukuki durumu tamamen ortadan kaldıran haklardır...

NOT: Hakkın kazanılması veya kaybı üç yolla olur:

- ✓ hukuki olay
- ✓ hukuki fiil
- ✓ hukuki işlem

Hukuki Olay: Hukukun kendilerine hukuki sonuç bağladığı olaylara denir.

NOT: İnsan iradesine bağlı olan ve olmayan bütün olaylardır.

Hukuki Fiil: Hukukun sonuç bağladığı insan davranışlarıdır.

Hukuki İşlem: Bir veya birden fazla kişinin hukuki sonuca yöneltilmiş irade açıklamasıdır.

UNUTMA

Hakların kazanılma biçimleri...

ASLEN DEVREN

Aslen Kazanma Nedir?

Bir hakkı doğrudan doğruya ilk elden kazanmaktır.

↳ hakkın kendiliğinden kazanılması,

Aslen Kazanma Şekilleri:

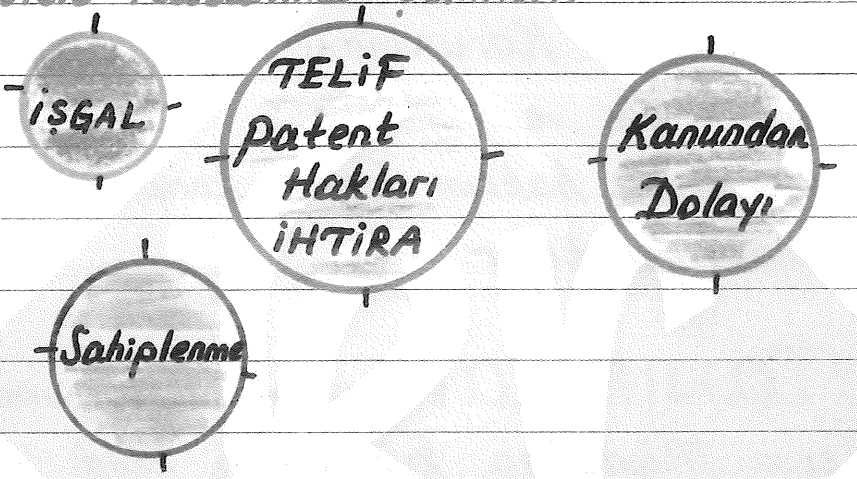

Devren Kazanma Nedir?

Bir hakkın, bir kişiden diğerine geçmesi durumunda yeni hak sahibinin, hakkı kazanma şeklidir.

Hakların Kazanılması
İYİ NİYET
Hakların Kullanılması
DÜRÜSTLÜK

ÖSYM Soruyor...

Hakların kullanılması ve borçların yerine getirilmesinde geçerli olan ana ilke Objektif İyi Niyet yani Dürüstlük'tür...

Hakların Korunması;

✓Devlet eliyle ve
✓Kişinin kendi hakkını bizzat koruması şeklinde gerçekleşir...

TANIMLAR

KİŞİNİN KENDİ HAKKINI KORUMASI

Meşru Müdafaa: Bir kişinin kendi veya başkasının hayatına, hürriyetine, beden tamlığına, haysiyetine veya malına yönelik haksız bir saldırıyı önlemek için saldırıyı yapan kişiye karşı tehdit ile orantılı güç kullanarak saldırıyı önlemesidir.

Iztırar Hali: Bir kimsenin gerek kendisinin gerek başkasının kişiliğini ya da malını tehlikeden korumak için bu tehlike ile ilişkisi bulunmayan bir başka kişinin malına zarar vermesidir. "Zaruret hali" de denir.

Kuvvet Kullanma: Devlet müdahalesinin vaktinde yetişemediği durumlarda kişinin, hakkını korumak için kendi gücüne başvurmasıdır.

HISIMLIK

Gerçek kişiler arasında kan veya bir sözleşme bağı dolayısıyla meydana gelen yakınlık ilişkisidir.

Hısımlık Türleri

(K) AN
(E) EVLATLIK
(K) AYIN

Kan Hısımlığı: Kan bağına dayanan hısımlıktır.
Kayın Hısımlığı: Evlenme ile doğan hısımlıktır.
Evlatlık Hısımlığı: Evlat edinen ile evlat edinilen arasındaki hısımlıktır.

KAN HISIMLIĞI

Üst Soy
Alt Soy

Yan Soy

Üst Soy:
Dede - Nine
↑
Baba - Anne
↑

Alt Soy:
Çocuklar
↓
Torunlar
↓

Biri diğerinden gelmeyip ortak kökten gelenler arasındaki hısımlıktır.

✓kardeşler
✓dayı ✓hala
✓teyze ✓amca
✓yeğen

Tam Kan Yan Soy
Ortak köklerin her ikisi de müşterek

Yarım Kan Yan Soy
Ortak köklerin sadece biri müşterek

MİRAS

Miras hukuku, bir gerçek kişinin ölmesi durumunda para ile ölçülebilen hak ve borçlarının yani mal varlığının kimlere ne oranda ve ne şekilde geçeceğini düzenleyen hukuktur.

MİRASÇILAR

Yasal Mirasçılar:

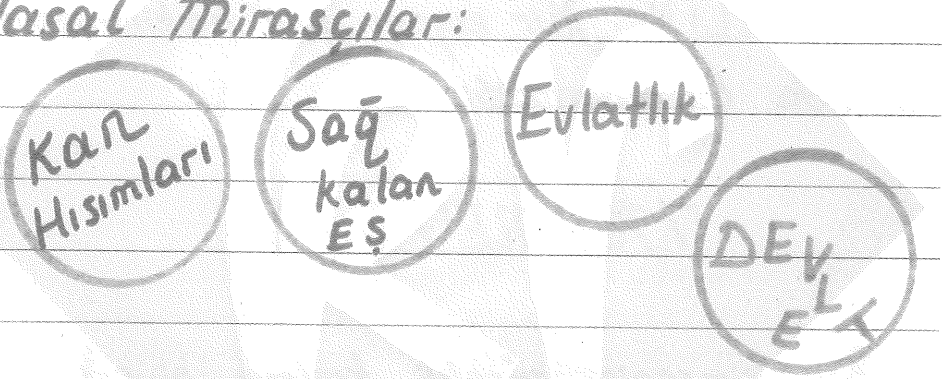

EŞYA Kavramı:

Hukuksal anlamda bir şeye eşya diyebilmek için;

- maddi olmalı
- iktisadi değer taşımalı
- üzerinde hakimiyet kurulabilmeli
- insan vücuduna ilişkin olmamalı

Eşya Türleri:

* Taşınır Eşya - Taşınmaz Eşya
* Benzeri Olan - Benzeri Olmayan
* Basit Eşya - Birleşik Eşya
* Tüketime Tabi Olan - Tabi Olmayan
* Bölünebilen Eşya - Bölünemeyen Eşya

ZİLYETLİK: Bir eşyayı fiili hakimiyet altında bulundurmadır.

İKAMETGAH

Bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir.

NOT: Kanuni ikametgahı olan kişiler;

✓Velayet altındaki çocuklar
✓Vesayet altındaki kimseler

Kişisel Hal Sicilleri

kayıt süreleri

1 AY — Doğum Kütüğü

10 GÜN — Ölüm Kütüğü

1 AY — Evlenme Kütüğü

2 AY — Yer Değiştirme Kütüğü

30 GÜN — Boşanma Kütüğü

Aile Kütüğü: Aileye bağlı kişilerin bütün kişisel hallerini toplu olarak gösteren kütüktür...

ÖSYM Soruyor...

Bir gerçek kişinin doğumu ve soy-bağıyla ilgili kayıtları doğum kütüğü içerir...

II. BÖLÜM

DEVLET KAVRAMI

Devletin varlığı üç unsura bağlıdır:

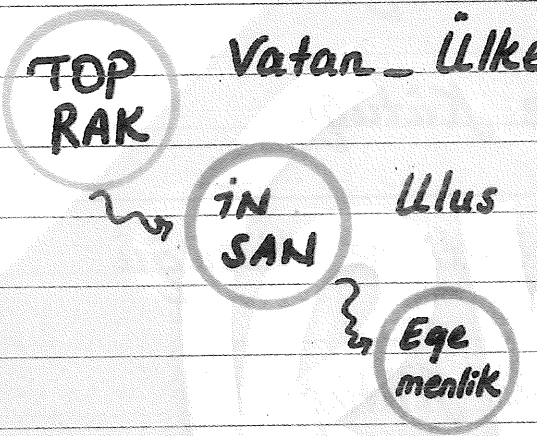

DEVLET BİÇİMLERİ

Yapısına Göre Devletler

1) Tek Yapılı: Ülkenin ve milletin tek bir egemenliğe bağlı olduğu devlet yapısıdır.

Üniter Devlet: Yasama_Yürütme_Yargı birliği vardır. Devlet tek merkezden yönetilir.

Örnek, Türkiye. Anayasamızda "Türkiye Cumhuriyeti vatanı ve milletiyle bölünmez bir bütündür."

Bölgeli Devlet: Devletin farklı siyasi alanlara ayrıldığı; bu bölgelerde ayrı yasama ve yürütme erklerinin bulunduğu devlet türüdür.

Sorulabilir...

Bölgeli devletin, federal devletten farkı yargı birliğidir...

2) Karma Yapılı: Birden fazla devletten oluşan devletler topluluğudur.

a. Konfederal Devlet: Bağımsız devletler tarafından egemenliklerini koruma şartı ile oluşturulan ve üye devletlere dilledikleri zaman ayrılma hakkı tanıyan karma devlet biçimidir.

b. Federal Devlet: Ortak bir anayasa altında birleşen devletlerin oluşturduğu devlet biçimidir.

Sorulabilir... Çift meclis yapısı federal devletlerin zorunlu bir unsurudur.

Egemenlik Kaynağına Göre Devletler

1. Monarşi: Egemenliğin tek kişiye ait olduğu devlettir.

2. Oligarşi: Egemenliğin belli bir sınıf veya gruba ait olduğu devlettir.

3. Teokrasi: Egemenlik kaynağının din kurallarına dayandığı devlet biçimidir.

4. Cumhuriyet: Egemenliğin halka ait olduğu devlet biçimidir.

ÖRNEKLER:

Üniter: Türkiye, İtalya, Fransa...
Bölgeli: İspanya...
Federal: ABD, Irak, Rusya...
Teokratik: Vatikan, İsrail, İran...

Hükumet Sistemleri

Kuvvetler Birliği: Yasama ve yürütmenin tek bir organ tarafından kullanıldığı hükumet biçimidir.

- Mutlak Monarşi: Yasama ve yürütme otoritesi tek bir kişide toplanır.
- Diktatörlük: Yasama, yürütme ve yargı bir parti, grup veya zümrede toplanır.
- Meclis Hükumeti: Yasama ve yürütme yasama organında yani mecliste toplanmıştır.

DİKKAT: Meclis hükumeti sisteminin, diğer kuvvetler birliği rejimlerinden farkı; meclisin halkın seçtiği temsilcilerden oluşmasıdır.

DİPNOT: Meclis hükumeti sistemi 1921 Anayasası'nın benimsediği hükumet sistemidir.

Kuvvetler Ayrılığı: Kuvvetlerin ayrı ayrı organlarda toplanmasıdır.

Yasama: Meclis Yürütme: Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Yargı: Bağımsız Mahkemeler

- Başkanlık Sistemi: Yasama parlamentoda toplanırken; yürütme halkın seçtiği bir başkanda toplanmaktadır.

- Parlamenter Hükumet Sistemi: Yasama ve yürütme birbirinden ayrıdır ve yürütme yasamaya karşı sorumludur.

- Yarı Başkanlık Sistemi: Devlet başkanının doğrudan halk tarafından seçildiği ve önemli siyasal yetkiler kullandığı; bunun yanında Bakanlar Kurulunun da parlamento önünde sorumlu olduğu sistemdir.

DEMOKRASİ

Temel Unsurları:

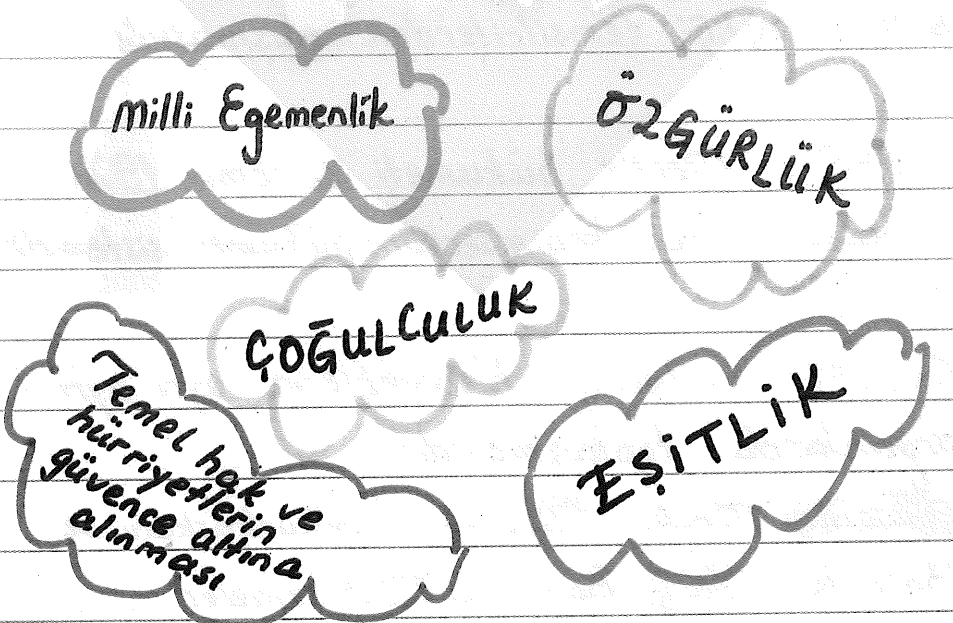

SORU: Demokrasinin araçları nelerdir?

1. Parlamento
2. Belli aralıklarla yapılan seçim
3. Çoğunlukçuluk
4. Çoğulculuk

SORU: Seçim ilkeleri nelerdir?

Serbest Oy: Oyların özgürce kullanılmasıdır.

Genel Oy: Bütün vatandaşların oy hakkına sahip olmasıdır.

NOT: Türkiye'de genel oya 1934'te geçilmiştir.

Eşit Oy: Herkesin sadece bir oy hakkına sahip olmasıdır.

Gizli Oy - Açık Sayım: 1950 değişikliği ile Anayasaya girmiştir. Sayım, şeffaf yapılır.

Tek Dereceli Seçim: Seçmenlerin temsilcilerini doğrudan seçmeleridir. 1946'da Anayasaya girmiştir.

FARKI KAÇIRMA

Çoğunlukçuluk: İktidarda çoğunluğun sesi

Çoğulculuk: Farklı fikir ve görüşlerin sesi

SORU: Demokrasinin uygulanma biçimleri nelerdir?

Doğrudan Demokrasi: Temsilci olmaksızın halkın kendisini yönetmesidir.

Yarı Doğrudan Demokrasi: Halkın hem kendisi hem de temsilcileri ile kendini yönetmesidir.

Temsili Demokrasi

SORU: Halkoyu - Referandum nedir?

Parlamentoda kabul edilen yasaların halkın oylarına sunulmasıdır.

Anayasa ve Anayasa Türleri

Yazılı Anayasa: Anayasal kuralların yetkili organ tarafından çıkartılıp hükümlerin bir belge içinde toplanmasıdır.

Yazısız Anayasa: Gelenekseldir. Teamüli Anayasa.

Çerçeve Anayasa: Kısa ve öz hükümlerden oluşan, ayrıntısız, yoruma açık anayasalardır.

Kazuistik Anayasa: Uzun ve ayrıntılı hükümler barındıran yoruma kapalı anayasalardır.

NOT: 1921 Anayasası hariç tüm anayasalarımız kazuistik anayasalardır.

Yumuşak Anayasa: Değiştirilme usulü kanunlar gibi olan ve değiştirilemez hükümler içermeyen anayasalardır.

Sert Anayasa: Değiştirilemez hükümlerden oluşan anayasadır.

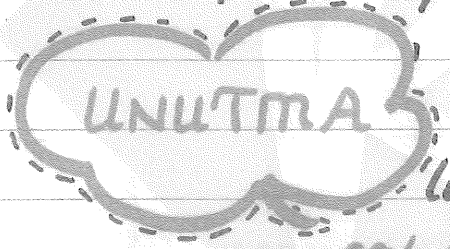

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk anayasal belge Senedi İttifak'tır.

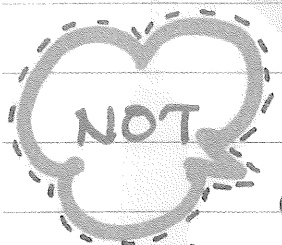

Padişah yetkileri ilk kez Senedi İttifak ile sınırlandırılmıştır... unutmuyoruz ...

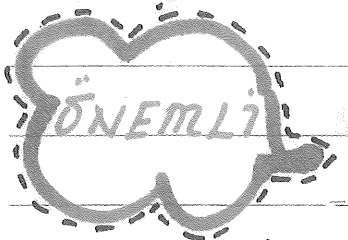

Tanzimat Fermanı, Hukuk Devleti olma yolunda İLK adımdır.

DİPNOT)

Osmanlının batılılaşma yolundaki İLK adımı Tanzimat Fermanı'dır.

DİKKAT)

Din farkı gözetilmeksizin kanun önünde eşitlik Islahat Fermanı

UNUTMA)

Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türk anayasacılık tarihinin ilk anayasası Kanuni Esasi'dir...

BİLMELİYİM)

Türk Devleti'nin ilk anayasası 1921 Anayasası'dır...

1921 Anayasası

✓güçler birliği ilkesi

✓meclis hükümeti sistemi

✓2 yılda bir seçim

✓seçmen yaşı 18

✓çift dereceli seçim

✓yumuşak + çerçeve

1921 Anayasası'nda 1923'te Yapılan Değişiklikler

→ Türkiye Devleti'nin hükumet şekli Cumhuriyet'tir.
→ Türkiye Devleti'nin dini İslam, resmî dili Türkçe'dir.
→ Cumhurbaşkanı, TBMM tarafından seçilir.

1924 Anayasası

✓ Karma sistem benimsenmiştir.
✓ Milletvekili seçilme yaşı 30 olarak,
✓ Seçimlerin 4 yılda bir yapılması esas olarak kabul edilmiştir.
✓ Sert ve kazuistik bir anayasadır.
✓ Çoğunlukçu demokrasi anlayışı benimsenmiştir...

UNUTMA Milli egemenlik ilkesi ilk kez 1921 Anayasası'nın ilk hali ile Anayasaya girmiştir...

kısa... kısa...

1924 Anayasası'nda yapılan değişiklikler;

1928 "Devletin dini İslam'dır." ibaresi anayasadan çıkarılmıştır.

1934 Kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.

Seçmen yaşı 18'den 22'ye çıkarılmıştır.

1937 CHP programındaki "Altı Ok" anayasaya alınmıştır.

1946 Tek dereceli seçim sistemine geçilmiştir.

1950 Gizli oy- Açık sayım ilkesi uygulanmıştır.

1961 Anayasası

DİKKAT: Askeri müdahale sonucunda hazırlanan bir anayasadır. Referandumla kabul edilen ilk anayasadır.

→ Sert ve kazuistiktir.

→ Parlamenter hükumet biçimini benimsemiştir.

→ Çoğulcu demokrasi anlayışlıdır.

1961 Anayasası ile;

→ Anayasa Mahkemesi kurulmuştur,

→ Milli Güvenlik Kurulu kurulmuştur,

→ Yüksek Hakimler Kurulu kurulmuştur.

UNUTMA: TRT ve üniversiteler özerkleştirilmiştir.

ÖNEMLİ: İlk kez siyasi partiler ile ilgili hükümler getirilmiştir.

DİPNOT: Diyanet İşleri Başkanlığı ve Genel Kurmay Başkanlığı anayasada ilk kez yer almıştır.

1961 Anayasasında Yapılan Değişiklikler

↳ Bakanlar Kuruluna, KHK çıkarma yetkisi verilmiştir.

↳ Üniversitelerin özerkliği sınırlandırılmış; TRT'nin özerkliği kaldırılmıştır.

↳ Memurlara verilen sendika kurma hakkı kaldırılmıştır.

Unutma

- Devlet Güvenlik Mahkemeleri ve
- Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kurulmuştur.

Sorulabilir?

DGM'ler 2004'te kaldırılmıştır.
Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 2017'de kaldırılmıştır.

ÖNEMLİ: Kanuni Esasi ve 1961 Anayasasında yasama organı Çift meclislidir.

Dikkat: Sosyal devlet ilkesine **ilk kez** 1961 Anayasası'nda yer verilmiştir.

1982 Anayasası

- Sert ve katı bir anayasadır.
- Askeri müdahale sonucu yapılmıştır.
- Tek meclis sistemini benimsemiş ve Cumhuriyet Senatosunu kaldırmıştır.
- Mecliste, siyasi partilerin grup kurabilmeleri için gerekli sayıyı 10'dan 20'ye çıkarmıştır.

1982 Anayasası'nın Genel Esasları:

* İnsan haklarına saygılı devlet
* Atatürk milliyetçiliğine bağlı devlet
* Demokratik devlet
* Sosyal devlet
* Laik devlet
* Hukuk devleti

UNUTMA: Türkiye'de tek dereceli seçim ilk defa 1946'da yapılmıştır.

1982 Anayasası'nın ilk halinde antidemokratik içerikler varken sonraki değişikliklerle daha demokratik özellikler kazanmıştır.

ÖSYM Soruyor...

1982 Anayasası'na göre;
Ceza ve ceza yerine geçebilecek tedbirler kanunla konur.

ÖSYM Tekrar Sorabilir...

1982 Anayasası'na göre;
Vatandaşlıktan çıkmayla ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapalı değildir.
İdari Yargı'nın konusuna girer.

ÖSYM Önemsiyor...

1982 Anayasası'na göre;
Hiç kimse yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.

ÖSYM Bilmeni İstiyor...

1982 Anayasası'na göre;
Türk vatandaşlığı, kişinin hakları ve ödevlerinden biri değildir...
Siyasi bir hak ve ödevdir.

III. BÖLÜM

Temel Hak ve Hürriyetler

Negatif Statü Hakları:

Devleti negatif yapar; kişiyi devlete karşı korur.

Pozitif Statü Hakları:

Devleti pozitif yapar; devletin kişileri desteklemesi hedeflenir.

Aktif Statü Hakları:

Vatandaşı aktif yapar.

SORU: Temel hak ve hürriyetler hangi olağanüstü dönemlerde sınırlandırılabilir?

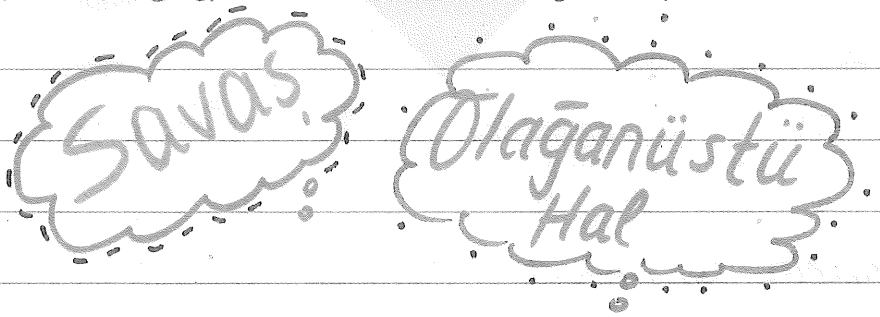

Kişinin Hakları ve Ödevleri

Negatif Statü

- Kişinin dokunulmazlığı; maddi_manevi
- Zorla çalıştırma yasağı
- Kişi hürriyeti ve güvenliği
- Özel hayatın gizliliği
- Yerleşme ve seyahat hürriyeti
- Din ve vicdan hürriyeti
- Düşünce ve kanaat hürriyeti
- Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti
- Bilim ve sanat hürriyeti
- Basın hürriyeti
- Dernek kurma hürriyeti
- Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı
- Mülkiyet hakkı
- Hak arama hürriyeti
- İspat hakkı
- Masumiyet karinesi

Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevler

Pozitif Statü

- Ailenin korunması ve çocuk hakları
- Eğitim ve öğretim hakkı

- Kamu yararı
- Çalışma ve sözleşme özgürlüğü
- Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması
- Konut hakkı
- Gençliğin korunması
- Sporun geliştirilmesi ve tahkim
- Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması
- Sanat ve sanatçının korunması
- Devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin sınırları

Siyasi Haklar ve Ödevler
Aktif Statü

- Türk vatandaşlığı
- Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı
- Kamu hizmetlerine girme hakkı
- Mal bildirimi
- Vatan hizmeti
- Vergi ödevi
- Dilekçe, bilgi edinme ve Kamu Baş Denetçisine başvurma hakkı

Siyasi Hak ve Ödevlere Dair Notlar

18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halkoylamasına katılma haklarına sahiptir.

OY kullanamayanlar KİMLERDİR?

- ✓ silahaltında bulunan er ve erbaşlar
- ✓ askeri öğrenciler
- ✓ taksirli suçlardan hüküm giyenler

hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler

DİKKAT:

- ✓ tutuklular
- ✓ taksirli suçtan hüküm giyenler
- ✓ yurt dışında yaşayan T.C. vatandaşları
- ✓ subay ve astsubaylar
- ✓ uzman çavuşlar
- ✓ polis okulu öğrencileri oy kullanabilirler

° Siyasi partiler önceden izin almadan kurulurlar.

° Siyasi partilere üye olamayanlar

- Hâkimler ve savcılar
- Yüksek yargı organı mensupları
- Memur statüsündeki görevliler
- İşçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri
- Silahlı Kuvvetler mensupları
- Yükseköğretim öncesi öğrencileri

° Siyasi partilerin mali denetimini Anayasa Mahkemesi yapar.

° Siyasi partilerin kapatılma davası Anayasa Mahkemesi'nde görülür.

° Kamu Başdenetçisi, TBMM tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir.

° Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkından yabancılar da Türk vatandaşları gibi yararlanabilirler.

~ "Hazine yardımı için %3'ün üzerinde oy." ~

ÖSYM Soruyor...

Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir...

IV. BÖLÜM
YASAMA

Meclisin, kanun yapma ve karar alma yetkisine **Yasama Yetkisi** adı verilir.

Yasama Yetkisinin İlkeleri

Genelliği — Anayasaya aykırı olmamak kaydıyla TBMM'nin dilediği konuda dilediği kadar ayrıntıya girerek kanun yapabilmesidir.

İstisnası — Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'dir.

Aslîliği — Meclisin bir konuyu doğrudan doğruya düzenleyebilmesidir.

İSTİSNASI — Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

Devredilmezliği: Kanun yapma yetkisinin hiçbir devlet organına devredilememesidir.

Sürekliliği: TBMM'nin her zaman kanun çıkarabilmesidir.

SORU: Yasama işlemleri nelerdir?

- Kanunlar
- Parlamento kararları

tekrar ! Kanun yapma yetkisi TBMM'ye aittir.

UNUTMA Kanunlar, Cumhurbaşkanınca Resmi Gazetede yayımlanır. Aynı gün yürürlüğe girer.

ÖNEMLİ Kanunlar, Anayasa Mahkemesi'nin denetimine tâbidir.

Kanunlar, aşağıdaki özelliklere sahip yasama işlemleridir:

Genel

Soyut

Kişilik Dışılık

Süreklilik

Tanım: TBMM'nin kanun dışında yapmış olduğu işlemlere Parlamento Kararları denir.

"unutma" Parlamento Kararları, yargı yolu kapalı olan yasama işlemleridir.

"3" istisna hariç;

- TBMM İç Tüzüğü
- Dokunulmazlığın Kaldırılması
- Vekilliğin Düşürülmesi

TBMM 600 milletvekilinden oluşur

Milletvekilliği Seçimi: Seçim çevreleri ve hangi ilin ya da seçim çevresinin kaç milletvekili çıkaracağını tespit etmeye Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir.

Milletvekilliği Şartları:

- TC Vatandaşı Olmak
- Kısıtlı Olmamak
- En az ilkokul mezunu olmak
- Kamu hizmetinden yasaklı olmamak

unutmayalım...

- 18 yaşını doldurmuş olmak } 2017 Değişikliği
- Askerlikle ilişiği bulunmamak } 2017 Değişikliği

- Taksirli suçlar hariç kasıtlı suçlardan toplamda 1 yıldan fazla hüküm giymemek
- Yüz kızartıcı suç ve Devlete karşı suç işlememiş olmak

NOT: Bir partinin barajı geçmesi için %7'nin üzerinde oy alması şarttır.

Milletvekili Adayı Olabilmek İçin Görevinden Çekilmesi Gerekenler

→ Hakim ve Savcılar
→ Yüksek yargı organı mensupları
→ TSK mensupları
→ YÖK üyeleri
→ Devlet memurları
→ Belediye başkanları

NOT
Kamu işçilerinin istifası zorunlu değildir.

ÖNEMLİ: Yüksek yargı mensupları, hakim ve savcılar ile TSK mensupları milletvekili olmak için istifa ettiklerinde bir daha mesleklerine geri dönemezler...

→ Milletvekilleri seçildikleri bölgeyi değil bütün milleti temsil ederler.
→ Herhangi bir milletvekili, partisinden istifa edince veya bakan olunca milletvekilliği düşmez.
→ Yemin etmeyen milletvekili göreve başlayamaz.
→ Milletvekili sıfatı il seçim kurulu tarafından mazbatanın teslimi ile kazanılır.

Kavramlar Arasındaki FARKLAR

Yasama Sorumsuzluğu

Milletvekillerinin görevlerini yerine getirmeleri sırasında açıkladıkları düşüncelerinden, sözlerinden ve verdikleri oylarından dolayı herhangi bir cezai soruşturmaya uğramamalarıdır.

Yasama Dokunulmazlığı

Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen vekil, meclis kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez; tutuklanamaz, yargılanamaz.

Yasama Sorumsuzluğu mutlak koruma sağlar, süreklidir; meclisçe kaldırılamaz.

Yasama Dokunulmazlığı vekilin kendisi istese dahi kalkmaz ancak; TBMM Genel Kurulu kaldırır... * itiraz için 7 gün

Yasama Dokunulmazlığının İstisnası Vardır: 2

→ Ağır cezayı gerektiren bir suçüstünün varlığı ve
→ Soruşturması milletvekili olmadan önce başlamak kaydıyla Anayasa - Madde 14'te sayılan suçlar.

Milletvekilliğinin Düştüğü Durumlar

• TBMM Kararıyla;

- Milletvekilliğinden istifa
- Milletvekilliği ile bağdaşmayan bir görev veya hizmeti sürdürmekte ısrar
- Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz 1 ay içerisinde toplam 5 birleşim günü katılmama

• Doğrudan;

- Cumhurbaşkanı seçilme
- Cumhurbaşkanı yardımcısı seçilmek
- Bakan seçilmek
- Kesin hüküm giyme
- Gaiplik
- Ölüm

DİKKAT SORULABİLİR

Milletvekilliğinin Düşmediği Durumlar

→ Partisinden istifa etmesi

→ Partinin kapatılmasına sebep olmak

→ Dokunulmazlığın kaldırılması

→ TBMM başkanı seçilmesi

ÖSYM Soruyor...

TBMM tarafından dokunulmazlığı kaldırılan veya milletvekilliği düşürülen vekil, ne kadar süre içinde, nereye itiraz edebilir?

7 gün içinde Anayasa Mahkemesi'ne itiraz edebilir. Anayasa Mahkemesi bu itirazı 15 gün içinde karara bağlar. 7/15 kuralı

TBMM SEÇİMLERİ NOTLARI

1. TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri 5 yılda bir aynı gün yapılır.

2. TBMM seçimleri sadece savaş döneminde 1 yıl geriye bırakabilir. (ertelenir)

3. Yenilenmesine karar verilen meclisin yetkileri yeni meclisin seçilmesine kadar sürer.

Erken Seçim:

- TBMM karar alabilir (3/5'in kararıyla)
- Cumhurbaşkanı karar alabilir

NOTLARIM:

↳

↳

↳

TBMM'nin Seçimleri yenilemesi

TBMM üye tam sayısının 3/5'i ile seçimlerin yenilenmesine karar verebilir.

TBMM genel seçimleri ile Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır.

Cumhurbaşkanının Seçimleri yenilemesi

Cumhurbaşkanı herhangi bir şarta gerek olmadan seçimleri yenileme kararı alabilir. TBMM genel seçimleri ile Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır.

ara seçim: TBMM üyeliklerinden boşalma halinde, boşalan üyeliklerin doldurulması için ara seçime gidilir.

ÖNEMLİ: Ara seçim her yasama döneminde en çok 1 defa yapılır. 5 yıl

UNUTMA

Milletvekili genel seçimlerden 30 ay geçmedikçe ara seçime gidilemez...

NOT

Milletvekili genel seçimlerine son 1 yıl kala ara seçime gidilemez...

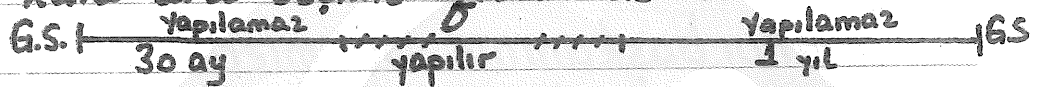

DİKKAT... DİKKAT... DİKKAT...

Genel seçim: 30 ay yapılamaz. Genel seçim: 1 yıl yapılamaz.

İstisna 1: TBMM üyeliklerinde boşalma sayısı üye tam sayısının %5'i ve üzeri olursa üç ay içinde zorunlu ara seçime gidilir...

İstisna 2: Bir ilin ya da seçim çevresinin TBMM'de üyesi kalmamışsa son koltuk boşaldıktan itibaren 90 gün sonraki ilk pazar günü zorunlu ara seçime gidilir...

TBMM Başkanlık Divanı

TBMM Başkanlık Divanı, Meclis üyeleri arasından ve Meclis tarafından seçilir.

Başkanlık Divanı Üyeleri:

TBMM Başkanı — Oy kullanamaz

Başkan Vekilleri — Oturumu yönetiyorsa kullanamaz

Katip Üyeler — Oy kullanır

İdare Amirleri — Oy kullanır

DİKKAT: Siyasi parti grupları başkanlık için aday gösteremez.

ÖNEMLİ: TBMM, Başkanlık Divanı için, bir yasama döneminde iki kez seçim yapılır...

TBMM Başkanlık Seçimi

4 TURLUDUR

GİZLİ OYLAMA ile yapılır

1. Turda: Üye tam sayısının 2/3 oy çoğunluğu aranır. Sağlanamazsa ikinci tura geçilir.

2. Turda: Aynı şekilde üye tam sayısının 2/3 oy çoğunluğu aranır. Sağlanamazsa üçüncü tura geçilir.

3. Turda: Üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. Sağlanamazsa bu turda en çok oy alan aday 4. tura katılır.

4. Turda: En fazla oy alan aday Meclis başkanı seçilir.

TBMM Başkanının Görevleri Nelerdir?

- TBMM toplantılarına başkanlık etmek
- TBMM tatildeyken TBMM'nin 1/5'inin isteği ile veya doğrudan meclisi olağanüstü toplantıya çağırmak.

UNUTMA Mecliste siyasi parti grupları en az 20 milletvekilinden oluşur.

TBMM'nin Toplanması Her yıl Ekim ayının ilk günü kendiliğinden toplanır.

TBMM'nin tatile girmesi Bir yasama yılında en çok 3 ay tatil yapar.

NOT Meclisin tatil dışında çalışmalarına ara vermesi 15 günü geçemez.

Sorulabilir...

- TBMM tatildeyken TBMM'yi doğrudan toplantıya çağıranlar TBMM Başkanı ve Cumhurbaşkanıdır.
- TBMM tatildeyken TBMM'yi dolaylı olarak toplantıya çağıranlar, TBMM üye tam sayısının 1/5'inin istemi üzerine TBMM Başkanı çağırabilir.

TBMM'nin Toplantı Yeter Sayısı

Meclisin bir günlük toplantıyı açabilmesi için bütün iş ve işlemlerinde üye tam sayısının 1/3'ünün (200) hazır bulunması gerekir.

TBMM Karar Yeter Sayısı

Basit Çoğunluk: Toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar alınır ancak bu sayı TBMM üye tam sayısının 1/4'ünün bir fazlasından 151 az olamaz.

Salt Çoğunluk: Toplantıya katılanların yarısından 1 fazlasıdır.

Nitelikli Çoğunluk: Toplantıya katılanlar değil de üye tam sayısının salt çoğunluğu ve üzeri sayılara denir.

TBMM'nin Gizli Oy ile Yapılması Zorunlu Olan Yasama İşlemleri

→ Anayasa değişikliklerinde maddelerin maddelerin ve tümünün kabul edilmesi

→ Meclis başkanını seçmek

→ Meclis soruşturması açılıp açılmayacağına karar vermek

→ Yüce Divana sevk edilen yapılan oylama

→ Üyelikle bağdaşmayan görevde ısrar nedeniyle millet_ vekilliğinin düşürülmesi

Anayasa Mahkemesi'ne Üye Seçme

- Kamu Baş Denetçisinin seçimi
- Sayıştay Başkanının ve Sayıştay üyelerinin,
- HSK üyelerinin seçimi

Tekrar Sorulabilir: 1982 Anayasasına göre, TBMM Başkanlık Divanı için bir yasama döneminde 2 seçim yapılır.

KPSS'de Soruldu:

TBMM Genel Kurulu veya Cumhurbaşkanı tarafından yenilenmesine karar verilen Meclisin yetkileri, yeni Meclisin seçilmesine kadar devam eder....

notlar... notlar... notlar... notlar...

- Kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkilidir.
- Kanun teklifi mecliste reddedilirse 1 yıl geçmeden tekrar meclis gündemine getirilemez.
- Cumhurbaşkanı, TBMM tarafından kabul edilen kanunları 15 gün içinde yayımlar.
- Kanun teklifi TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildiği anda kanunlaşır.
- Bütçe Kanunu veto edilemez.
- Kanunları yayımlama Cumhurbaşkanının görevidir.
- Bütçe kanun tasarısını Cumhurbaşkanı hazırlar.
- Bir konunun iç tüzükle düzenlenebilmesi için o konunun meclisin çalışma alanı içinde olması gerekir.
- İç tüzük, Resmi Gazete'de yayınlanmak zorundadır.

SORU: Yasama organınca yapılan işlemler nelerdir?

- Kanun
- Bütçe Kanunu
- Kesin Hesap Kanunu
- TBMM İç Tüzüğü
- Anayasanın Değiştirilmesi

ANAYASANIN DEĞİŞTİRİLMESİ

→ Anayasa değişikliği, TBMM üye tam sayısının 1/3'ünün yazılı teklifi ile yapılır.

* Teklifi SADECE milletvekilleri yapabilir...

→ Teklif gizli oylama ile görüşülür.

→ TBMM üye tam sayısının 3/5'i ve 2/3'ü olmak üzere iki oran vardır:

3/5'ten aşağı bir kabul oranında değişiklik teklifi reddedilmiş sayılır.

2/3 ile 3/5 arasında bir çoğunlukla kabul edilirse Cumhurbaşkanı;

- Halkoyuna göndekebilir
- Veto edebilir

2/3 ve daha fazla bir kabul olursa;

- Cumhurbaşkanı onaylayabilir,
- Halkoyuna gidebilir,
- Veto edebilir

ANAYASA değişikliği

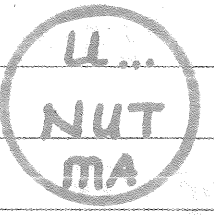

RESMİ GAZETEDE yayımlandığı gün yürürlüğe girer...

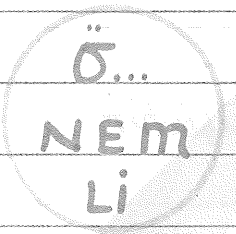

Anayasa değişikliklerinin yargısal denetimini Anayasa Mahkemesi yapar...

Anayasa değişikliklerine iptal davasını SADECE

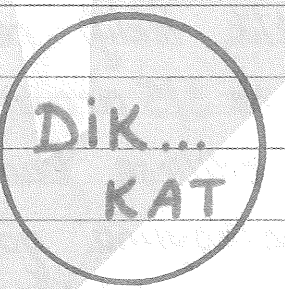

→ Cumhurbaşkanı ve
→ TBMM üyelerinin 1/5'i isteyebilir...

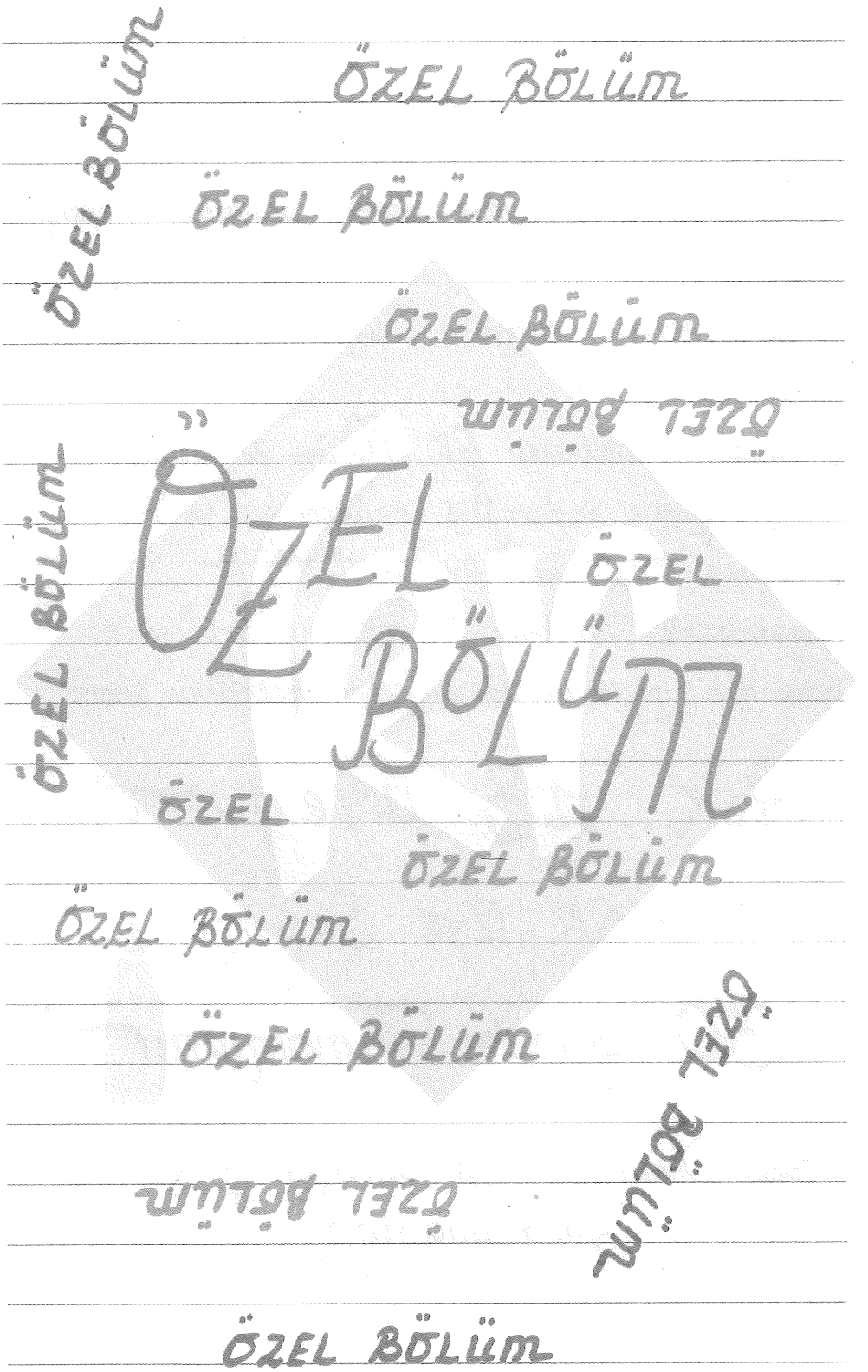
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM
ÖZEL BÖLÜM

2017 Anayasa Değişiklikleri

- Milletvekili yaşı 18'dir
- Cumhurbaşkanı seçilen kişinin partisiyle ilişkisi kesilmez
- Cumhurbaşkanı, Anayasa Mahkemesi'ne 12 üye seçer
- Anayasa Mahkemesi GK 10 üye ile toplanır
- Yargı, bağımsız ve tarafsız mahkemelere aittir
- Anayasa Mahkemesi üye sayısı 15'tir
- Uyuşmazlık Mahkemesi "Adli ve İdari" yargı arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını çözer
- HSK 13 üyedir
- HSK Üye Seçimi 30 Günde Tamamlanır
- Yüce Divan'da Jandarma G.K. yargılanamaz

TBMM'nin Görev ve Yetkileri

- Kanun koymak, değiştirmek, kaldırmak
- Savaş ilanına karar vermek
- Para basılmasına karar vermek
- Bütçe ve Kesin Hesap Kanun tekliflerini görüşmek
- Üye tam sayısının **en az** 3/5 çoğunluğunun kararıyla genel ve özel af ilanına karar vermek
- TBMM Başkanı ve Başkanlık Divanı üyelerini seçmek
- TSK'nin kullanılmasına karar vermek
- OHAL kararlarını onaylamak

✓ Genel Seçimlerin yenilenmesine (3/5) karar vermek 2018 Erken Seçimi

✓ Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve Bakanları Yüce Divan'a sevk etmek... (301 / 360 / 400 milletvekili)

SORU

TBMM'nin üye seçtiği kurumlar hangileridir?

Kamu denetçiliği

Anayasa Mahkemesi

RTÜK

HSK

Sayıştay

UROZ

TBMM'nin yürütmeyi denetleme yolları nelerdir?

- Yazılı Soru
- Meclis Araştırması
- Meclis Soruşturması
- Genel Görüşme

Tanımlar... Kavramlar...

Yazılı Soru: Yazılı olarak 15 gün içinde cevaplanmak üzere milletvekillerinin Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlara yazılı olarak soru sormalarıdır.

↳ Sadece siyasi sorumluluk.

Genel Görüşme: Toplum ve devlet faaliyetleri ile ilgili bir konunun genel kurulda görüşülmesidir.

Cumhurbaşkanı, siyasi parti grupları veya en az 20 milletvekilinin istemiyle gerçekleşir.

↳ Sadece siyasi sorumluluk.

notlarım:

Meclis Araştırması

Belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemedir.

Siyasi parti grupları veya en az 20 milletvekili isteyebilir.

↳ Sadece siyasi sorumluluk.

Meclis Soruşturması

Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanların görevleriyle ilgili cezai sorumlulukların araştırılmasını sağlar.

UNUTMA: TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğunun 301 vereceği önerge ile soruşturma açılması istenebilir.

↳ Kişi, Yüce Divan'a gidebilir.

↳ Bu nedenle cezai sorumluluk.

notlarım

.

.

.

YÜKSEK SEÇİM KURULU

Seçimlerin genel yönetim ve denetimini yürütür...

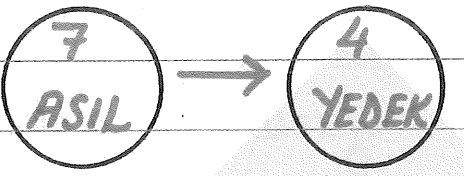

üyeden oluşur

YSK üyelerinin görev süresi 6 yıldır.

NOT Görev süresi biten üyeler yeniden seçilebilir...

Özel kanunlara göre yapılacak;

- Milletvekili
- İl Genel Meclisi üyeliği
- Cumhurbaşkanlığı seçimi
- Belediye Başkanlığı
- Muhtarlık seçimleri
- Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oylamasına sunulmasında yönetim ve yargı denetimini sağlar...

YSK'nın vermiş olduğu kararlara karşı herhangi bir yargı birimine başvurulamaz...

V. BÖLÜM
YÜRÜTME

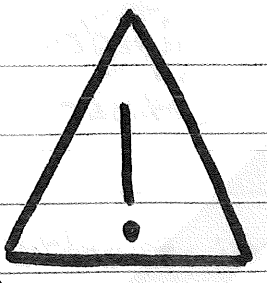

ÖNEMLİ

Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı'na aittir.

Cumhurbaşkanı Seçilme Şartları

- TC vatandaşı olmak
- 40 yaşını doldurmuş olmak
- Yükseköğrenim görmüş olmak
- Milletvekili seçilme yeterliğine sahip olmak

✓ Cumhurbaşkanı halk tarafından seçilir,
✓ Cumhurbaşkanının görev süresi 5 yıldır,
✓ Bir kişi en fazla 2 kere CB seçilir,
✓ Cumhurbaşkanı genel oyla seçilir.

NOT

Cumhurbaşkanlığı seçimi 2 turda yapılır.

Cumhurbaşkanı Adayı Gösterme Yolları

Cumhurbaşkanlığına aday olarak;

1. Siyasi parti grupları
2. En son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az %5'ini almış olan siyasi partiler
3. En az 100 bin seçmen aday gösterebilir.

UNUTMA

Cumhurbaşkanı seçilen kişinin milletvekilliği sona erer ancak; partisiyle ilişiği kesilmez.

Cumhurbaşkanının Görevinin Sona Ermesi

1. 5 yıllık görev süresinin dolması
2. İstifa etmesi
3. Vefat etmesi
4. Görevini yerine getiremeyecek duruma düşmesi

Cumhurbaşkanının Görevleri

→ Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.

→ Cumhurbaşkanı, Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk milletinin birliğini temsil eder.

→ Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.

→ Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapar.

→ Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.

→ Kanunları yayımlar.

→ Kanunları tekrar görüşülmek üzere Meclise geri gönderir.

→ Kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinde iptal davası açar.

→ Cumhurbaşkanı yardımcıları ile bakanları atar ve görevlerine son verir.

→ Üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanı kararnamesi ile düzenler.

→ Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyetinin temsilcilerini gönderir; Türkiye Cumhuriyetine gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul eder.

→ Milletlerarası antlaşmaları onaylar ve yayımlar.

→ Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunar.

→ Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır.

→ TBMM adına, Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil eder.

→ Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.

→ Yönetmelik çıkarmak

→ Mahallelerin kendi aralarında birlik kurmasına izin vermek

Cumhurbaşkanı ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.

NOT: Cumhurbaşkanı Yargıtay, Sayıştay, YSK ve Uyuşmazlık Mahkemesine üye seçemez...

UNUTMA Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde 45 gün içinde Cumhurbaşkanı seçimi yapılır. Yenisi seçilene kadar Cumhurbaşkanı yardımcısı, Cumhurbaşkanlığına vekalet eder...

NOT:.. Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarabilir.

NOT:.. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, 2018 yılında yapılan erken seçimle birlikte kaldırılmıştır.

Devlet Denetleme Kurulu

İdarenin hukuka uygun ve düzenli çalışmasını sağlamak amacıyla denetim, inceleme, araştırma ve idari soruşturma yapar.

Mutlaka Bil: DDK'nin işleyişi, üyelerinin görev süresi ve özlük hakları Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenir.

- Doğrudan Cumhurbaşkanına bağlıdır.
- Başkan ve üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından atanır.
- 1982 Anayasası ile düzenlenmiştir.

DDK Nereleri Denetleyebilir?

- Tüm kamu kurum ve kuruluşları
- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları
- İşçi ve işveren meslek kuruluşları
- Kamuya yararlı dernek ve vakıflar

NOT

DDK, yargı organlarını denetleyemez.

Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Bakanlar

- Cumhurbaşkanı seçildikten sonra bir veya daha fazla cumhurbaşkanı yardımcısı atayabilir.

- Cumhurbaşkanının hastalanması, yurt dışına çıkması gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde cumhurbaşkanı yardımcısı vekalet eder.

- Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, milletvekili seçilme yeterliğine sahip kişiler arasından cumhurbaşkanınca atanır ve görevden alınırlar.

NOTLARIM:

- Milletvekili olan kişi, cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan seçilirse milletvekilliği sona erer.

- Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, milletvekilleri gibi TBMM önünde ant içerler.

- Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar yasama dokunulmazlığından yararlanırlar.

Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri ile teşkilat yapısı "Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" ile düzenlenir.

notlarım:

•

•

•

•

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

- Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkartabilir.
- Kişinin hak ve ödevleriyle, siyasi hak ve ödevler Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle düzenlenemez.
- Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin yargısal denetimini Anayasa Mahkemesi yapar.

NOT

Olağanüstü hal yönetimindeki Cumhurbaşkanı Kararnamelerine karşı yargı yolu kapalıdır.

notlarım:

YÖNETMELİK

İdarenin en kapsamlı düzenleyici işlemidir. Kanuna aykırı olmamak kaydıyla kanun ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin uygulamasını göstermek amacıyla çıkarılır.

Yetki; Cumhurbaşkanlığı ile Bakanlıklar ve Kamu Tüzel Kişilerine aittir.

Yönetmeliklerin hepsi Resmi Gazete'de yayımlanmaz. Ülke çapındaki yönetmeliklerin yargısal denetimi ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da yapılır.

NOT Belli bir yörede uygulanacak olan yönetmeliklerin yargısal denetimini o yerde bulunan genel görevli idari yargı yeri olan İdare Mahkemelerinde yapılır.

ÖSYM Soruyor: Normlar hiyerarşisinde genelge yönetmeliğin altındadır.

NOT: Yönetmeliklerin, Cumhurbaşkanı tarafından imzalanmaları gerekmez.

MİLLİ GÜVENLİK

Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanı

Başkomutanlık, Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur.

Anayasaya göre milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından TBMM'ye karşı Cumhurbaşkanı sorumludur.

Genelkurmay Başkanı, Silahlı Kuvvetlerin komutanı olup savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı adına yerine getirir.

NOT

Genelkurmay Başkanı Cumhurbaşkanı tarafından atanır.

NOTLARIM:

•

•

•

•

Milli Güvenlik Kurulu

Cumhurbaşkanının başkanlığında;

- Cumhurbaşkanı yardımcıları
- Genelkurmay başkanı
- Adalet bakanı
- Milli Savunma bakanı
- İçişleri bakanı
- Dışişleri bakanı
- Kara-Deniz-Hava Kuvvetleri komutanlarının katılımıyla toplanır.

Kurul, bir gündemle toplanır.

Gündem, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve Genelkurmay başkanının önerileri alınarak Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir.

MGK Kanunu'na göre kurul 2 ayda bir toplanır.

NOT Cumhurbaşkanının katılamadığı zamanlar MGK, Cumhurbaşkanı yardımcısının başkanlığında toplanır.

Biliyor Muyuz?

Milli Güvenlik Kurulu 1961 Anayasası ile kurulmuştur.

Biliyor Muyuz?

MGK Genel Sekreteri kurulun üyesi değildir ancak; toplantılara katılma hakkına sahiptir.

Biliyor Muyuz?

MGK sekreterini Başbakan seçer.

Biliyor Muyuz?

MGK kararları bağlayıcı değildir; Tavsiye Niteliğindedir...

1982 Anayasasına Göre Olağanüstü Yönetim Usûlleri

Cumhurbaşkanı

- Savaş hali
- Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi
- Seferberlik
- Ayaklanma, vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma
- Ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten ve dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması
- Anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması

notlarım:

Şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması

- doğal afet
- tehlikeli salgın hastalık
- ağır ekonomik bunalım

bu durumların ortaya çıkması hallerinde Cumhurbaşkanı yurdun tamamında veya bir bölgesinde süresi 6 ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilân edebilir.

OHAL ilanı kararı verildiği gün Resmi Gazete'de yayımlanır ve aynı gün TBMM'nin onayına sunulur.

OHAL

İlan Eden — Uzatan

Cumhurbaşkanı — TBMM

6 ay — 4'er ay

⟶ TBMM tatilde ise toplantıya çağırılır.

⟶ TBMM gerekli gördüğü durumlarda olağanüstü hâlin süresini kısaltabilir, uzatabilir veya OHAL'i kaldırabilir.

OHAL

Cumhurbaşkanının talebi üzerine TBMM her defasında 4 ayı geçmemek üzere süreyi uzatabilir.

Savaş hallerinde bu 4 aylık süre aranmaz.

NOTLARIM:

VI. BÖLÜM
YARGI

"Yargı yetkisi, Türk milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır." 2017 değişikliği

Mahkemelerin Bağımsızlığı Ne Demektir?

Hiçbir organ, makam mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez. Tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Hakimlik ve Savcılık Teminatı Nedir?

Yargı bağımsızlığının gerçekleşmesi için hakimlere çeşitli güvenceler verilerek her türlü maddi ve manevi baskıdan uzak; tam tarafsızlık içinde görev yapmalarının sağlanmasıdır.

NOT: Hakimler ve savcılar azledilemez.

NOT: Kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz.

NOT: Bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamaz.

DİK KAT

Hakim ve savcılar kanunda belirtilenden başka resmi ve özel hiçbir görev alamazlar...

Unut MA

Hakim ve savcılar idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdır...

Bilmezsem Olmaz...

Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Tüm mahkemelerin her türlü kararı gerekçeli olarak yazılmaktadır...

YÜKSEK MAHKEMELER

Anayasa Mahkemesi
Yargıtay
Danıştay
Uyuşmazlık Mahkemesi

2017 Referandumu neticesinde kabul edilen Anayasa değişikliği ile Askeri Yargı Kolunu oluşturan Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kaldırılmış; altı olan Yüksek Mahkeme sayısı 4'e düşmüştür...

ANAYASA MAHKEMESİ

- 1961 Anayasası ile kurulmuştur.
- 15 üyeden oluşur. (2017 değ.)
- Üyelerin 3'ünü TBMM, 12'sini Cumhurbaşkanı seçer. (2017 değ.)
- Anayasa Mahkemesine üye seçilebilmek için 45 yaşını doldurmuş olmak gerekir.

- Anayasa Mahkemesi üyeleri 12 yıl için seçilir.
- Bir kimse iki defa Anayasa Mahkemesi üyesi seçilemez.
- Anayasa Mahkemesi başkanı, üyeler arasından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile 4 yıl için seçilir.

Anayasa Mahkemesi üyeleri asli görevleri dışında resmî veya özel hiçbir görev alamaz!

Anayasa Mahkemesi Kararlarının Özellikleri

- Kararlar kesindir, temyizi yoktur.
- İptal kararları, gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.
- İptal kararları geriye yürümez.

NOT: 2017 değişikliği ile Jandarma Genel Komutanı Yüce Divan'da yargılanabilecekler kapsamından çıkarılmıştır...

Anayasa Mahkemesinin Görevleri

- Kanunların, Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin, TBMM İç Tüzüğünün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler.
- Cumhurbaşkanını
- Cumhurbaşkanı yardımcıları ve Bakanları
- Yüksek Mahkeme Başkanlarını, üyelerini ve başsavcıları,
- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı Vekilini
- HSK başkanı ve üyelerini
- Kara, Hava, Deniz Kuvvetleri komutanlarını
- Genelkurmay başkanını ve
- TBMM başkanını

görevleriyle ilgili suçlardan dolayı

YÜCE DİVAN

sıfatıyla yargılar.

UNUTMA...

Yüce Divan kararları KESİNDİR...

- Milletvekillerinin yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması veya üyeliklerinin düştüğüne dair TBMM kararlarına karşı açılan iptal davalarına bakar (15 gün içinde)
- Siyasi partilerin mali denetimini yapar
- Siyasi partilerin kapatılma davalarına bakar
- Bireysel başvuruları karara bağlar...

ÖSYM Soruyor...

Yüksek Seçim Kurulu
Hakimler ve Savcılar Kurulu
Sayıştay
Yüksek Mahkeme değildir...

YARGITAY

- Adli yargıda en üst mahkemedir.
- Kanunla gösterilen belli davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

· Yargıtay üyelerinin tamamı birinci sınıfa ayrılmış, adli yargı hakim ve Cumhuriyet savcıları ile meslekten sayılanlar arasından HSK tarafından seçilir.

· Yargıtay üyelerinin görev süresi 12 yıldır.

NOT Bir kimse 2 kez yargıtay üyesi seçilemez.

DANIŞTAY

İdari mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme noktasıdır.

NOTLARIM:

- Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında iki ay içinde görüş bildirmek
- İdari uyuşmazlıkları çözmek

Danıştay üyelerinin 3/4'ü birinci sınıf idari yargı hakim ve savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hakim ve Savcılar Kurulunca; 1/4'ü ise Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.

- Danıştay üyelerinin görev süresi 12 yıldır.

Bir kimse iki kez Danıştay üyesi seçilemez...

NOT Yüksek Mahkeme olmayıp kesin hüküm verebilen ve kararlarına karşı yargı yolu kapalı olan merciler:

SAYIŞTAY
YSK
Yüksek Hakem Kurulu

Uyuşmazlık Mahkemesi

Adli ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkilidir.

SAYIŞTAY

İdarenin mali denetimini yapar.
Üyelerini TBMM seçer.
1 Başkan 4 Üye

Merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri
Sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını
TBMM adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak
ile görevlidir.

Hakimler ve Savcılar Kurulu

Eski adı "Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu" iken 2017 Referandumu ile yeni adı "Hakimler ve Savcılar Kurulu" olmuştur.

HSK'nin başkanı Adalet Bakanı'dır.

~ Adalet Bakanı Yardımcısı ~

~ Kurulun doğal üyesidir. ~

HSK, 13 üyeden oluşur.

Üyeleri 4 yıl için seçilir ve süresi biten üyeler tekrar seçilebilir.

~ Üyelerin 7'sini TBMM 4'ünü Cumhurbaşkanı seçer. ~

HSK'nin Görevleri

✓ Adli ve idari yargı hakim ve savcılarını mesleğe kabul etme

✓ Atama ve nakletme

✓ Geçici yetki verme, yükselme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma

✓ Meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme

✓ Disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma

VII. BÖLÜM

İdare Hukuku

Merkezden Yönetim Yerinden Yönetim

* Başkent TEŞKİLATI
* Taşra TEŞKİLATI

* Yer Bakımından Yerinden Yönetim Kuruluşları
* Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları

ÖSYM Soruyor...

Genel inancın Gözulması kamu düzeninin ihlali anlamına gelmez...

KPSS'de Soruldu...

Köy, mahalli idareler içerisinde yer alır...

NOTLAR:

- Merkezi idare "Devlet Tüzel Kişiliği"dir...
- Devlet Tüzel Kişiliği tek bir tüzel kişiliktir...
- Devlet Tüzel Kişiliği, İl Özel İdaresi, Belediye ve Köy Tüzel Kişileri insanların bir araya gelerek kurduğu tüzel kişilerdir. Bu nedenle bunlara kişi topluluğu olan Kamu İdaresi Tüzel Kişileri denir.

- Hizmet bakımından yerinden yönetimler bir malın belli bir amaca özgülenmesi ile kuruldukları için bunlara da mal topluluğu olan Kamu Kurumu Tüzel Kişileri denir...

ÖSYM Soruyor...

İlçe İdaresi yerel yönetimler içinde yer almaz...

İdare Hukukunun Özellikleri

→ Genç bir hukuk dalıdır.
→ Tedvin edilmemiş bir hukuk dalıdır. Kuralları dağınık halde bulunur.
→ Büyük ölçüde içtihadi bir hukuk dalıdır. Kuralları kanun koyucu tarafından konulmamıştır.
→ Bağımsız bir hukuk dalıdır.
→ Statüsel bir hukuk dalıdır.
ÖSYM Soruyor: Örnek olarak belli bir öğrencinin veya belli bir memurun hak ve sorumlulukları değil; genel manada aynı konumda olan memur veya öğrencilerin hukuki durumları genel, soyut, sürekli ve kişilik dışı kurallarla düzenlenmektedir.

→ İşlemleri tek taraflıdır.

KPSS'de Soruldu...
Köy işlerini tüm köylünün birleşerek yapmasına imece denir.

UNUTMA

Kamu hizmetlerinin merkezi idare tarafından yürütülmesine Merkezden Yönetim denir.

UNUTMA

Bazı kamu hizmetlerinin devlet dışındaki kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesine Yerinden Yönetim denir.

DİKKAT Bir kuruluşun Yerinden Yönetim olabilmesi için;

kamu tüzel kişiliğine sahip olması
personel bağımsızlığına sahip olması
mali bağımsızlığa sahip olması
üzerinde hiyerarşi denetiminin bulunması gerekir...

ÖSYM Soruyor...

Mahalle, idari bir birim değildir...

Kamu Tüzel Kişiliği

-Devlet tarafından kanunla veya kanunun verdiği yetkiye dayanılarak idari işlemle kurulurlar.

-Kamu hukuku tüzel kişileri özel yararlar için değil kamu yararının gerçekleşmesi için faaliyette bulunurlar.

Yönetmelik çıkarabilirler...

Kamu İdareleri: Kişi topluluğu şeklindeki kamu hukuku tüzel kişilerine denir.

DEVLET
İl Özel İdaresi
BELEDİYELER
KÖYLER

Kamu Kurumları: Mal topluluğu şeklindeki kamu hukuku tüzel kişilerine denir.

Anayasada Düzenlenen ve Kamu Tüzel Kişiliğini Anayasadan Alan Kuruluşlar

- ✓ Devlet Tüzel Kişiliği
- ✓ İl Özel İdaresi
- ✓ Belediye İdaresi
- ✓ Köy İdaresi
- ✓ Üniversiteler
- ✓ TRT
- ✓ Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Krm.
- ✓ Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları

NOT

YÖK ve RTÜK, Anayasada düzenlenen kurumlardır; fakat kamu tüzel kişiliklerini kanundan alırlar.

Kamu Tüzel Kişiliği Olan Kurumlar

Başkanlıklar ve Kurul Başkanlıkları
Genel Müdürlükler
Müdürlükler

Yükseköğretim Üst Kuruluşları
Mahalli İdareler

İdarenin Bütünlüğü İlkesi

Hiyerarşi: İdare içindeki görevliler arasındaki astlık_üstlük durumudur.

İdari Vesayet: Merkezi idare ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki bütünlüğü sağlar.

NOT: Hiyerarşi tek bir kamu tüzel kişiliği içinde; idari vesayet ise farklı kamu tüzel kişileri arasında olmaktadır.

Hiyerarşik Makamlar

BAKAN _ merkezi idare
VALİ _ il özel idaresi
BELEDİYE BAŞKANI _ belediye
MUHTAR _ köy
REKTÖR _ üniversite

Merkezi İdarenin Taşra Teşkilatı

Not 1: İl ve ilçe kurulması, kaldırılması, merkezlerinin belirtilmesi, adlarının değiştirilmesi; bir ilçenin başka bir ile bağlanması kanun ile olur.

Not 2: İl ve ilçe sınırlarının değiştirilmesi, bir köyün veya kasabanın başka bir il veya ilçeye bağlanması İçişleri Bakanının kararı ve Cumhurbaşkanının onayı ile olur.

İL İDARESİ

İl, Türkiye'de merkez idarenin en büyük taşra teşkilatıdır.

İl idaresi vali, il idare kurulu ve il idare şube başkanlarından oluşur.

VALİ

Valiler İç İşleri Bakanının teklifi Cumhurbaşkanının kararı ile atanırlar.

- İl sınırları içinde bulunan genel ve özel tüm kolluk kuvvet teşkilatının amiridir.
- İlin genel idaresinden her bakana karşı ayrı ayrı sorumludur.

NOT Vali hakkında yapılacak cezai soruşturmaları Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı yürütür.

DİKKAT Dışişleri
Adalet ve
Milli Savunma
bakanlıkları dışında her bakanlığın illerde bir teşkilatı bulunur.

İlçe İdaresi: İlçe idaresi kaymakam, ilçe idare kurulu ve ilçe idare şube başkanlarından oluşur.

Kaymakam: Kaymakamlar, İçişleri Bakanının teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile atanır.

- İlçe idaresinin başı kaymakamdır.
- İlçede sadece hükumetin temsilcisidir.
- İlçenin genel idaresinden sorumludur.
- Valinin emir ve talimatlarını yürütmekle görevlidir.

DİK KAT

Olağanüstü durumlarda askeri kuvvetlerden

Vali yardım isteyebilir
Kaymakam yardım isteyemez

MAHALLİ İDARELER

İL ÖZEL İDARESİ

BELEDİYE

KÖY

Mahalli idarelerin karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulur.
Seçimler 5 yılda bir yapılır...

İL ÖZEL İDARESİ: İl sınırları içinde yaşayan insanların ortak gereksinimlerini karşılamak için kurulmuştur.

BELEDİYE İDARESİ:

✓İl ve ilçe merkezlerinde nüfusu ne olursa olsun belediye kurulması zorunludur.

✓Belediye kanununa göre nüfusu 5000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir.

✓Belediye başkanı, belde sakinleri tarafından 5 yıllığına seçilir.

NOT Hakkında soruşturma açılan bir belediye başkanını geçici olarak görevden uzaklaştırma yetkisi İçişleri Bakanına aittir... Tamamen görevden almak: Danıştay

NOT Belediyenin yabancı ülkedeki bir belediye ile kardeş kent ilişkisi kurması İçişleri Bakanının iznine bağlıdır.

Büyükşehir Belediyesi

Toplam nüfusu 750.000'den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.

Türkiye'de 30 adet büyükşehir belediyesi bulunmaktadır:

Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, İzmit, Kayseri, Konya, Samsun, Mersin, Sakarya, Şanlıurfa, Hatay, Manisa, Balıkesir, Kahramanmaraş Van, Aydın, Denizli, Muğla, Tekirdağ, Ordu, Trabzon, Malatya, Mardin.

KÖY İDARESİ:

Nüfusu 150'den çok 2000'den az olan genelde tarım ve hayvancılığın yaygın olduğu merkezlere denir.

NOT: Köy kurma ve kaldırma karar yetkisi İçişleri Bakanına aittir.

MUHTAR: Köyde devletin temsilcisidir. Çoğunluk sistemine göre seçilir.

Mahalle Yönetimi:

Mahalle idaresinin organları muhtar ve muhtarın başkanlığında ihtiyar heyetidir. Mahallede bulunan seçmenler tarafından çoğunluk usulüne bağlı olarak 5 yıl için seçilirler.

ÖSYM SORUYOR...

Ticaret Odaları yerel yönetimler arasında yer almaz...

KOLLUK FAALİYETLERİ

İdarenin kamu düzenini korumak ve sağlamak amacıyla girıştiği ve kamu özgürlüklerini sınırlayıcı her türlü faaliyetlerdir.

Kamu Düzeninin Unsurları:

Güvenlik
Dirlik ve Esenlik
Genel Sağlık
Genel Ahlak

Kolluk Türleri:

İdari Kolluk: Kamu düzeni bozulmadan önce faaliyet gösteren ve kamu düzeninin bozulmaması için gerekli tedbirleri alan kolluktur.

Adli Kolluk: Kamu düzeni bozulduktan sonra harekete geçen suçluları ve delilleri araştıran kolluktur.

Genel İdari Kolluk Makamları

- İçişleri Bakanı
- Vali
- Kaymakam

İdari Kolluk Personeli

- Polis
- Jandarma
- Çarşı ve mahalle bekçileri

NOT: Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlıdır. (2016)

SORU: İdarenin mal edinme yetkileri nelerdir?

KAMULAŞTIRMA

İSTİMVAL

GEÇİCİ İŞGAL

DEVLETLEŞTİRME

Kamulaştırma Nedir?

Özel mülkiyete konu olan bir taşınmaza devlete ait kurum ve kuruluşlarca kamu yararı ilkesi çerçevesinde el konulmasıdır.

İstimval Nedir?

İdarenin olağanüstü hallerde karşılığını ödemek şartıyla özel mülkiyetteki taşınır mallara el koymasıdır.

Devletleştirme Nedir?

İdarenin kamu yararı için özel mülkiyette bulunan özel teşebbüslere el koymasıdır.

ÖSYM Soruyor...

"Askerlik hizmetini yapma" devlet memurlarının ödevlerinden biri değildir.

DEVLET MEMURLARI

Kadrosuz memur çalıştırılmaz. Sürekli ve tam zamanlı istihdam edilir. Askerler, hakimler ve savcılar dışında kalan memurlar idari hiyerarşiye bağlı olarak görev yaparlar...

Kadro: Kamu idare ve kurumlarının ihtiyaç duydukları memurların sayı ve niteliklerinin kanunla belirlenmesidir.

Kariyer: Yaptıkları hizmetler için gerekli bilgiler ve yetişme koşullarına uygun memurların sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkanıdır.

Liyakat: İlgi ve yetenek koşuludur.

NOT: Memurluk mesleğine girişte serbestlik ve eşitlik ilkesi geçerlidir.

Memurluk Şartları

✓TC vatandaşı olmak
✓18 yaşını tamamlamış olmak
✓En az ortaokul mezunu olmak
✓Kasıtlı işlenmiş suçlarda ağır hapis veya 1 yıldan fazla hapis cezası almamış olmak
✓Askerlikle ilişiği bulunmamak
✓Görevini sürekli yapmaya engel olabilecek bedensel ve zihinsel hastalığı, sakatlığı bulunmamak

NOT.. Memurlukta adaylık en az 1 en çok 2 yıldır...

İstisnai Memurluklar

- TBMM memurları
- MİT çalışanları
- TOKİ çalışanları
- Büyükelçiler ve
- Valiler

Memurların Hakları

güvenlik hizmet izin yıllık izin
sendika müracaat-şikayet
dava açma yolluk aylık

Memurların Ödevleri

- Anayasa ve kanunlara bağlılık
- Tarafsızlık ve devlete bağlılık
- Hiyerarşik üste bağlılık ve itaat
- Amir olmanın gereklerini yerine getirme
- Davranış ve iş birliği içinde çalışma
- Kişisel sorumluluk
- Hizmeti şahsen ve kesintisiz olarak görme
- Mal bildiriminde bulunma
- Kıyafet zorunluluğu

Memurların Yasakları

- Başka görev
- Ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma
- Toplu eylem
- Grev
- Hediye alma, menfaat sağlama

- Bölücü ve yıkıcı faaliyetlerde bulunma
- Siyasi partilere üyelik
- Basına bilgi ve demeç verme
- Gizli belgeleri açıklama

Memurların Disiplin Cezaları

Uyarma Kınama Aylıktan Kesme
Kademe İlerlemesinin
Durdurulması
Devlet Memurluğundan Çıkarma

Memurluğun Sona Ermesi

- Çekilme _ İstifa
- Memurluktan çıkarma
- Koşullarda Eksiklik
- Bağdaşmazlık
- Çekilmiş Sayılma
- Ölüm
- Emeklilik

Ulusal Kuruluşlar

Sermaye Piyasası Kurulu

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

Rekabet Kurulu

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu

Kamu İhale Kurulu

TC Merkez Bankası

Uluslararası Kuruluşlar

Türkiye'nin Kurucu Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

- Birleşmiş Milletler
- UNESCO
- D-8 İslam Ülkesi
- Avrupa Konseyi
- TÜRKSOY
- AGİT
- İslam İş Birliği Teşkilatı
- İslam Kalkınma Bankası
- OECD
- Karadeniz Ekonomik İş Birliği
- Ekonomik İş Birliği Teşkilatı

Not: Birleşmiş Milletler'in 6 resmi dili; İngilizce, Fransızca, Rusça, Çince Arapça, İspanyolca.

Türkiye'nin Üyesi Olduğu Diğer Uluslararası Kuruluşlar

- Uluslararası Para Fonu
- Dünya Bankası
- NATO
- Dünya Ticaret Örgütü
- Dünya Sağlık Örgütü
- Uluslararası Çalışma Örgütü
- BM Gıda ve Tarım Örgütü
- Batı Avrupa Birliği
- BM Çocuk Fonu
- G-20
- Dünya Ekonomik Forumu

Soru: BM'nin temel organları nelerdir?

- ✓genel kurul
- ✓güvenlik konseyi
- ✓uluslararası lahey adalet divanı
- ✓ekonomik ve sosyal konsey
- ✓vesayet konseyi
- ✓genel sekreterlik

AVRUPA BİRLİĞİ

"1952" yılında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu adıyla kurulmuştur.
"1992" yılında MASTRICH Antlaşması ile AB adını almıştır.
"1998" yılında EURO ortak para birimine geçmiştir.
Norveç, İsviçre, İzlanda AB üyesi değildir.
"Hırvatistan" AB'ye üye olan en son ülkedir.

ŞANGHAY İŞ BİRLİĞİ ÖRGÜTÜ

Çin Halk Cumhuriyeti, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan'ın oluşturdukları yapılanmadır.

TÜRKSOY

Türk dilini konuşan ülkelerin kültür ve sanat alanlarında iş birliğini sağlayan uluslararası bir teşkilattır.

Petrol İhraç Eden Ülkeler

Venezuela, İran, Irak, Suudi Arabistan, Kuveyt, Katar, Libya, Endonezya, Abu-dabi, Birleşik Arap Emirlikleri, Cezayir, Nijerya, Ekvador, Gabon.

G7 Ülkeleri:

ABD
Japonya
Almanya
İngiltere
Fransa
İtalya
Kanada

Rusya üyelikten çıkarılmıştır

D8 Ülkeleri

Türkiye İran Pakistan Bangladeş Malezya Endonezya Mısır Nijerya

İnsan Hakları Hukuku

Hak, hukuken korunan yetkidir. İnsan hakları; bireyin sırf insan olması nedeniyle doğuştan sahip olduğu ve bu sebeple hiçbir şekilde ne diğer bireyler ne de devlet tarafından dokunulamayan ve birey tarafından da devredilemeyen ve vazgeçilemeyen nitelikteki evrensel haklardır.

İnsan Hakları

Kişiliğe bağlı doğuştan kazanılan
Mutlak
Evrensel
Devredilmez
Vazgeçilmez
Dokunulmaz
Doğal hukuk kapsamında olan haklardır.

insan hakları belgeleri

- Kiros Silindiri
- Medine Vesikası

- Magna Carta Libertatum (Büyük Özgürlük Şartı) - 1215
- Haklar Dilekçesi - 1679
- Haklar Bildirisi - 1689
- Virginia Haklar Beyannamesi - 1776
- Amerikan Bağımsızlık Bildirisi - 1776
- Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi - 1789

Negatif - Pozitif - Aktif Statü Hakları

Georg Jellinek temel hak ve hürriyetleri üç gruba ayırır:

Negatif Statü Hakları
Pozitif Statü Hakları
Aktif Statü Hakları

1_ Negatif Statü Hakları: Kişi hakları olarak adlandırdığımız negatif statü hakları, bireyi devlete karşı koruma altına alan haklar olup devletin bu haklara müdahalesini engellemektedir.

Negatif statü hakları, kişinin devlet tarafından aşılamayacak ve dokunulamayacak haklarını ifade etmektedir.

Örneğin; yaşam hakkı, işkence yasağı...

2- Pozitif Statü Hakları: Ekonomik, sosyal ve kültürel olarak adlandırdığımız pozitif statü hakları bireye, devlete karşı kullanabileceği bir isteme hakkı veren haklardır. Pozitif statü hakları, bireylere devletten olumlu bir davranış, bir hizmet, bir yardım isteme imkanını tanıyan haklardır.

Örneğin; çalışma hakkı, sağlık hakkı, konut hakkı, sosyal güvenlik hakkı...

3- Aktif Statü Hakları: Kişinin devlet yönetimine katılmasını sağlayan haklardır. Bu haklara bu nedenle "Katılma Hakları" da denir.

Seçme ve Seçilme Hakkı, Siyasi Parti Kurma Hakkı, Siyasi Faaliyette Bulunma Hakkı, Kamu Hizmetine Girme Hakkı, Dilekçe Hakkı aktif statü haklarına örnek gösterilebilir. Bu haklara Siyasi Haklar da denir.

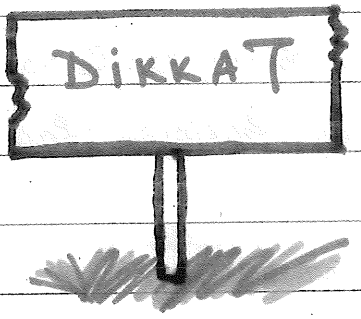

Negatif Konum, devletin karışmamasını; Pozitif Konum, bireyin devletten kendi yararına bir edim istemesini; Aktif Konum ise bireyin devlet yönetimine katılmasını ifade etmektedir.

Kişinin Kişisel Hak ve Hürriyetleri
(Negatif Statü Hakları – Koruyucu Haklar)

- Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevî bütünlüğü
- Zorla çalıştırma yasağı
- Kişi hürriyeti ve güvenliği
- Kişisel verileri koruma
- Özel hayatın gizliliği
- Konut dokunulmazlığı
- Haberleşme hürriyeti
- Yerleşme ve seyahat hürriyeti
- Din ve vicdan hürriyeti
- Düşünce ve kanaat hürriyeti
- Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti
- Dernek kurma hürriyeti

- Hak arama hürriyeti
- Bilim ve sanat hürriyeti
- Basın hürriyeti
- Süreli ve süresiz yayın hakkı
- Basın araçlarının korunması
- Kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı
- Düzeltme ve cevap hakkı
- Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı
- Mülkiyet hakkı
- Kanuni hakim güvencesi
- İspat hakkı

Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler
(Pozitif Statü - İsteme Hakları)

- Konut hakkı
- Ailenin korunması ve çocuk hakları
- Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi
- Kıyılardan yararlanma (kamu yararı gözetilir)
- Toprak mülkiyeti (kamu yararı gözetilir)
- Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması

- Kamulaştırma (kamu yararı gözetilir)
- Devletleştirme ve özelleştirme (kamu yararı gözetilir)
- Çalışma hakkı ve ödevi
- Dinlenme hakkı
- Sendika kurma hakkı
- Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı
- Grev hakkı ve lokavt
- Ücrette adalet sağlanması
- Sosyal güvenlik hakkı
- Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması
- Gençliğin korunması
- Sporun geliştirilmesi ve teşkim
- Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları
- Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması
- Sanat ve sanatçının korunması
- Çevre hakkı

Siyasi Haklar ve Ödevler (Aktif Statü - Katılma Hakları)

- Vatandaşlık hakkı
- Seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma hakları

- Parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma hakkı
- Kamu hizmetlerine girme hakkı
- Mal bildirimi
- Vatan hizmeti hakkı ve ödevi
- Vergi ödevi
- Dilekçe hakkı
- Bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı

Hak Kuşakları

Temel hak ve özgürlükler aynı zamanda birinci kuşak ve ikinci kuşak haklar olarak da ayrılmakta kişi hakları ve siyasi haklar birinci kuşak haklar arasında yer alırken; ekonomik, sosyal ve kültürel haklar ikinci kuşak haklar arasında yer almaktadır.

Birinci Kuşak Haklar: Klasik haklar veya medeni ve siyasal haklar olarak da anılırlar.
İkinci Kuşak Haklar: Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar olarak da adlandırılırlar. 19. Yüzyıl Sanayi Devrimi'nin ve sosyalist öğretilerin yaygınlaşması ile liberal-burjuva öğretinin sosyalleş-

mesi süreçlerinden çıkmıştır.

Çalışma, adil gelir ve sendika kurma hakkı, dinlenme hakkı, eğitim hakkı, kültürel yaşama katılma hakkı, sağlık, beslenme ve konut hakkı, grev ve toplu sözleşme hakkı...

Üçüncü Kuşak Haklar: Dayanışma hakları veya halkların hakları olarak da anılırlar. Yakın tarihte ortaya çıkan haklardır.

Bu tür haklara örnek olarak barış hakkı, gelişme hakkı, çevre hakkı, doğal kaynaklar üzerinde tam egemenlik hakkı, halkların kendi kaderini tayin, gelişme hakkı, herkesin insanlığın ortak mal varlığından yararlanma hakkı...

Dördüncü Kuşak Haklar: Kişisel verilerin korunması, gelecek nesillerin haklarının korunması, ekosistem hakkı...

Tarihsel süreçte ilk önce 1. kuşak haklar yani klasik haklar ortaya çıkmıştır. Bu tür haklara örnek olarak; yaşam hakkı, kölelik yasağı, işkence yasağı, kanun önünde eşitlik, özel hayatın korunması, konut dokunulmazlığı, din ve vicdan hürriyeti, adil yargılanma hakkı,

seyahat hürriyeti, mülkiyet hakkı, toplanma ve dernek kurma hürriyeti, seçme seçilme hakkı verilebilir. 2. kuşak haklara örnek olarak; sosyal güvenlik hakkı, çalışma hakkı, ücret hakkı, sendika hakkı, tatil hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı gibi haklar verilebilir.

İnsan Haklarının Uluslararası Korunması

Birleşmiş Milletler ve İnsan Hakları

Uluslararası çapta insan haklarının en kapsamlı şekilde koruma altına alındığı uluslararası kuruluş Birleşmiş Milletler'dir. 1945 yılında kurulmuştur. 193 ülke üyedir. Genel merkezi New York'da bulunmaktadır.

Dünya barışını, güvenliğini korumak ve uluslararasında ekonomik, toplumsal ve kültürel bir iş birliği oluşturmak için kurulan uluslararası bir örgüttür. Birleşmiş Milletler, kendini "adalet ve güvenliği, ekonomik kalkınma ve sosyal eşitliği uluslararasında tüm ülkelere sağlamayı amaç edinmiş küresel bir kuruluş" olarak tanımlamaktadır.

Uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanılmasını evrensel düzeyde yasaklayan ilk antlaşma 26 Haziran 1945'te 50 ülke tarafından imzalanan Birleşmiş Milletler Antlaşması'dır.

Birleşmiş Milletler Organları

BM düzeyinde asli ve yardımcı organlar olmak üzere iki farklı kurumsal yapılanma söz konusudur.

Asli organların insan hakları ile ilgisi şu şekildedir:

Güvenlik Konseyi	Birleşmiş Milletler Genel Kurulu
Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği	
Ekonomik ve Sosyal Konsey	
Uluslararası Adalet Divanı	
Vesayet Konseyi	

Genel Kurul: İnsan hakları konusunda Genel Kurul bir orkestra şefi gibidir. Genel Kurul, bütün devletlerin temsilcilerinden oluşup bağlayıcı olmayan kararlar almaktadır. İnsan haklarına aykırı her türlü konu Genel Kurul'a getirilmekte ve tartışılmaktadır. Alınan kararlar kimi zaman deklarasyon (bildirge - beyanname) şeklinde or-

taya çıkabilir. Bu kararlar hukuksal açıdan bağlayıcı olmamakla birlikte, siyasi açıdan devletler üzerinde baskı gücü oluşturmaktadır.

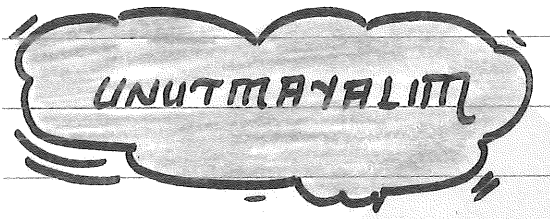

Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi, Genel Kurul tarafından 1948 yılında kabul edilmiş; bağlayıcı olmayan bir belgedir. Beyanname daha sonra pek çok antlaşmaya ilham kaynağı olmuştur. Anayasamızda yer alan temel hak ve özgürlüklerin ilham kaynağı bu belgedir.

Güvenlik Konseyi: Uluslararası barış ve güvenliğin korunması ile görevli Birleşmiş Milletler'in en önemli organıdır. Birleşmiş Milletler Şartı (Kurucu belgesinin) 34. maddesi Güvenlik Konseyi'ne uluslararası herhangi bir sorun hakkında veya anlaşmazlığa yol açabilecek bir durum konusunda uyuşmazlığın uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye düşürme eğiliminde olup olmadığını saptamak için soruşturmada bulunma yetkisi vermektedir.

Güvenlik Konseyi on beş ülkeden oluşmakta olup bu üyelerden 5'i daimi üye statüsündedir. Mutlak VETO yetkisine sahiptir. Bu ülkeler;

ABD

Rusya

Çin

Birleşik Krallık

Fransa

Güvenlik Konseyi'nin Karar Alma Süreci:

Güvenlik Konseyi'nin karar alabilmesi için 9/15 oranı gerekli olup daimi üyelerden birisi aksi yönde oy kullanmaması gereklidir. BM içtihatlarına göre Güvenlik Konseyi karar alırken veto yetkisine sahip üyelerden biri veya birkaçının oylamaya katılmaması bu üyelerin kararı veto ettiği anlamına gelmemektedir. Ayrıca daimi üyelerin çekimser kalmaları da aynı sonucu vermektedir.

Konsey'e Bağlı Başlıca Kuruluşlar

- Ticaret ve Kalkınma Konferansı
- Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)
- Mülteciler Yüksek Komiseri Ofisi (UNHCR)

- Dünya Gıda Konseyi
- Dünya Gıda Programı
- Eğitim ve Araştırma Enstitüsü
- Kalkınma Programı (UNDP)
- Silahsızlanma Araştırmaları Enstitüsü
- Sinaî Kalkınma Örgütü (UNIDO)
- Çevre Sorunları Programı
- Birleşmiş Milletler Üniversitesi
- Birleşmiş Milletler Özel Fonu
- Sosyal Kalkınma Araştırma Enstitüsü
- Kadının İlerlemesi İçin Uluslararası Araştırma ve Eğitim Enstitüsü
- Uluslararası Arama Kurtarma Danışma Grubu

Ekonomik ve Sosyal Konsey: Geçmişte kendisine bağlı bulunan İnsan Hakları Komisyonu aracılığı ile pek çok uluslararası sözleşmenin hazırlanmasında koordinasyon görevi üstlenmiştir. Ekonomik ve Sosyal Konsey, aynı zamanda antlaşma niteliği taşımayan esnek hukuk belgeleri de kabul etmektedir. Bunlardan birisi Yargı-Dışı, Keyfi ve Süratli İnfazların Araştırılması ve Önlenmesi ilkeleridir.

Bir tavsiye kararı olarak kabul edilen bu ilkeler toplam 20 paragraftan oluşmakta olup hükumetlere önlem alma ve cezalandırma mükellefiyeti yüklemektedir. Devlet adına görev yapanların ve kamu idarelerinin yukarıda sayılan fiilleri işleyenlere emir veremeyecekleri ve böyle bir emri alanların bunu reddetmekle yükümlü oldukları bilinmektedir.

Gözaltına alınan birimlerin düzenli olarak yetkili uzman ve doktorlar tarafından kontrol edileceği ve bu insanların hiçbir şekilde girişlerine engel olunamayacağı da ilkelerde vurgulanmaktadır.

Yargı-dışı, keyfi ve süratli infazların olduğu ülkelerin birbirleriyle yardımlaşacakları vurgulanmıştır. Olaya karışmış olanların, tarafsız bir şekilde yargılanacakları, ölen şahısların cesetlerinin yeterli otopsiden sonra gömüleceği, otopsiyi yapanların tarafsız olması gerektiği üzerinde durulmaktadır.

Son üç paragrafta, sorumluların yargı önüne çıkarılacağı, ölenlerin ailelerine tazminat verileceği gibi hususlar yer almaktadır.

İnsan Haklarının Korunması

1) İnsan Haklarının Uluslararası Alanda Korunması
2) İnsan Haklarının Bölgesel Düzeyde Korunması
3) İnsan Haklarının İç Hukukta Korunması

Birleşmiş Milletler Ve Organları

Dünya barışını, güvenliğini korumak ve uluslararasında ekonomik, toplumsal ve kültürel bir iş birliği oluşturmak için 1945 yılında kurulan uluslararası bir örgüttür.

Uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanılmasını evrensel düzeyde yasaklayan ilk antlaşma 26 Haziran 1945'te 50 ülke tarafından imzalanan Birleşmiş Milletler Antlaşması'dır. 193 ülke üyedir. Birleşmiş Milletler Genel Merkezi New York şehrinde bulunmaktadır.

1. Genel Kurul: Birleşmiş Milletler'in tüm üyeleri Genel Kurul'da toplanır. Her ülke birer eşit oy hakkına sahiptir. Genel Kurul, dünya barışı ve güvenliği, yeni üye alımı ve Birleşmiş Milletler'in bütçesi ile ilgili konulardaki kararlarını üçte iki çoğunlukla alır.

2. Güvenlik Konseyi: Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler'in icra organıdır ve politik alanda BM'nin yürütme organı vazifesindedir. Barışın tehdit edilmesi durumunda çeşitli zorlama tedbirleri alabilir. Bunlar ekonomik ilişkileri, ulaşım, iletişim ilişkilerini kesmek; askeri müdahalelere kadar gidebilmektir...

3. Ekonomik ve Sosyal Konsey: Ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim ve sağlık alanlarında ve bunlarla ilgili başka alanlarda uluslararası sorunlar üzerinde araştırmalar yapabilir; rapor ve sözleşme hazırlayabilir, konferans verebilir ve tavsiyede bulunabilir.

4. Uluslararası Adalet Divanı: Uluslararası Adalet Divanı, Birleşmiş Milletler'in yargı organıdır. Divan 15 yargıçtan oluşur. Yargıçlar, Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi'nce seçilirler. Görev süreleri 9 yıldır. Uluslararası Adalet Divanı, Hollanda'nın bir kenti olan Lahey'dedir. Divanın önüne insan hakları ile ilgili herhangi bir başvuru gelebilmesi için, uyuşmazlığa taraf devletinin Adalet Divanı'nın yetki alanını kabul etmiş olması gereklidir.

5. Vesayet Meclisi: Vesayet Konseyi'nin kuruluş amacı; sömürgelerin iktisadi, sosyal ve siyasi şartlarının iyileştirilmesini ve bunların süreç içinde kendi kendini yönetir hale gelmesini sağlamaktır. Sömürge halklarının hemen

hepsinin bağımsızlık elde etmiş olması sebebiyle günümüzde işlevsiz hale gelmiştir.

6. Sekreter: Yazışmaları yapan organ.

1) İnsan Haklarının Uluslararası Alanda Korunması

Birleşmiş Milletler Antlaşması (26.06.1945)

↓

İnsan Hakları Komisyonu

↓

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (10.12.1948)

↓

İkiz Sözleşmeler

(Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleş.)

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (10.12.1948)

Ön sözü dışında **30** maddeden oluşmaktadır.

Bildirgenin belirttiği hakların başlıcaları şunlardır:

1. Klasik birey hak ve özgürlükleri: Hayat, özgürlük, güvenlik, insan şerefi. İşkence ve keyfi tutuklama yasağı.

2. Bireyin grup içinde kullanabileceği haklar: Aile kurma, dernek kurma, konut sahibi olma, yurttaşlık ve sığınma hakları.

3. Siyasi haklar: Vicdan, düşünce ve düşünceyi açıklama (ifade), inanma özgürlüğü; toplantı ve gösteri, örgütlenme, seçimlere katılma hakkı.

4. Sosyal haklar: Çalışma, çalıştığı yeri serbestçe seçme, sosyal güvenlik, eğitim görme, seyahat etme, sanat hakkı.

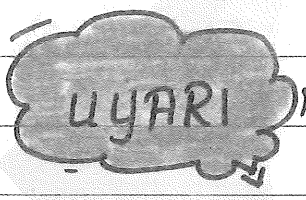

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi kararları tavsiye niteliğindedir. Bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

İkiz Sözleşmeler (1776)

1. Medenî ve Siyasi Haklar Sözleşmesi

Bu sözleşme yaşam hakkı, işkence yasağı, kölelik yasağı, cinsler arası eşitlik, kişi güvenliği, savunma hakkı; kanun önünde eşitlik, seyahat özgürlüğü, adil yargılanma hakkı, kanunilik ilkesi, ifade özgürlüğü; din ve vicdan özgürlüğü, toplanma ve dernek kurma özgürlüğü, seçme ve seçilme hakkı, self-determinasyon gibi haklara yer vermiştir.

Self-Determinasyon: Kendi kaderini tayin hakkı milletlerin kendi siyasal durumlarını; ekonomik, sosyal ve kültürel manada izleyecekleri yolu kendi istekleri ile belirlemeleri şeklinde tarif edilir.

Buna göre, kendi geleceğini belirleme hakkı yalnızca ulusun kendisine aittir; kimse ulusun hayatına zorla müdahale etme, okullarını ve diğer kurumlarını yok etme; gelenek ve göreneklerine saldırma, dilini baskı altına alma ve özgürlüklerini kısıtlama hakkına sahip değildir.

Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin Öngördüğü Denetim Sistemleri

1. Devlet Başvurusu: Bir taraf devlet, diğer bir taraf devleti Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nden doğan yükümlülüklerini yerine getirmediği iddiasıyla komiteye şikayet edebilir. Devlet başvurusunun gündeme gelebilmesi için her iki taraf devletin (şikâyet eden ve şikâyet edilen) de İnsan Hakları Komitesi'nin yetkisini kabul etmiş olması gerekir.

2. Bireysel Başvuru Yöntemi: Sözleşmede belirtilen haklarından birinin ihlal edildiği iddiasında bulunan ve bütün iç hukuk yollarını tüketen bireyler, inceleme yapması için komiteye yazılı şikayette bulunabilirler.

3. Rapora Dayalı Denetim Sistemi Rapor Yöntemi:

Uluslararası sözleşmelerin uygulanmasında en yaygın denetim biçimidir. Uluslararası bir sözleşmeye taraf devletler, o sözleşmenin onaylanmasından sonra ilgili denetim organına onay tarihinden itibaren belli bir süre (genellikle bir yıl, bazı sözleşmelerde ise iki yıl) içinde başlangıç raporu ve dönemsel raporlar olmak üzere iki çeşit rapor sunmakla yükümlüdürler.

2. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi

Bu düzenlemeye göre bütün halklar kendi siyasî statülerini özgürce kararlaştırma, iktisadi, toplumsal ve kültürel gelişmelerini özgürce sağlama hakkına sahiptir. Sözleşmenin diğer maddelerinde çalışma hakkı, sendika ve grev hakkı, eğitim hakkı, sosyal güvenlik hakkı, adil ücret hakkı, tatil ve izin hakkı, eğitim hakkı gibi haklar yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi Denetim

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, İnsan Hakları Komitesi'ni kuran Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nde olduğu gibi, bir komite kurulmasını öngörmemiştir.

Sözleşmeye göre, her ülke bu yükümlülüğünü "kendi imkanları ölçüsünde" aşamalı olarak yerine getirecektir. Buradan anlaşılacağı üzere sözleşme, oldukça zayıf bir denetim mekanizması öngörmüştür. Sözleşmenin 16. maddesi uyarınca taraf devletler, sözleşmede tanınan haklarla ilgili olarak aldıkları önlemler ve gösterdikleri gelişmeler hakkında Ekonomik ve Sosyal Konseye rapor sunmak durumundadırlar. Ancak bu raporlar hakkında bağlayıcı karar alınamamakta sadece genel tavsiyelerde bulunulabilmektedir.

Birleşmiş Milletler Bünyesindeki Diğer Sözleşmeler

- Her türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme
- İşkence ve Diğer Zalimane Gayri insani veya Küçültücü Muameleye ve Cezaya Karşı Sözleşme
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme
- Çocuk Hakları Sözleşmesi
- Soykırım Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme

- Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme
- Kadınların Siyasal Haklarına İlişkin Sözleşme
- Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Üyelerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme

Uluslararası Adalet Divanı

✓ 1945'te Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulmuş; Birleşmiş Milletler'in altı merkez yapılanmasından biridir. Uluslararası Adalet Divanı, Birleşmiş Milletler'in başlıca yargı organıdır. Uluslararası Adalet Divanı'nın merkezi Hollanda'nın Lahey kentindedir.

✓ Uluslararası Adalet Divanı'nın yapısına bakacak olursak Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyi tarafından seçilen 15 hakimden oluşmaktadır. Hakimlerin görev süreleri 9 yıldır.

✓ Uluslararası Adalet Divanı'nın yargı yetkisi iki ana unsur üzerinden kurgulanmıştır. Bunlar:

1. Görüş verme yetkisi
2. Çekişmeli yargı yetkisi

NOT Alınan kararlar sadece yargı sürecinin tarafları için bağlayıcı olmaktadır. Yani alınan kararlar uluslararası hukuk için bir emsal teşkil etse de her dava için farklı yargı süreci işletilmektedir.

2) İnsan Haklarının Bölgesel Düzeyde Korunması

(Avrupa'da Avrupa Konseyi'nde) İnsan Haklarının Korunması

a. Avrupa Konseyi
b. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
c. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

A. Avrupa Konseyi

5 Mayıs 1949'da kurulmuştur.

Statü adı verilen kurucu belge, 10 Ağustos 1949'da yürürlüğe girmiştir.

Not: Türkiye, konseye 1949'da üye olmuştur.

Avrupa Konseyi'nin Kurumsal Yapısı

→ **Bakanlar Komitesi:** Avrupa Konseyi'nin siyasi karar organıdır. Üye devletlerin dış işleri bakanlarından oluşmaktadır.

→ **Parlamenter Meclisi:** Avrupa Konseyi'nin danışma organıdır. Yılda dört defa toplanan meclis esas olarak görüşme ve müzakereleri yapıp birçok sözleşmenin hazırlanmasında etkili olmuştur.

İnsan Hakları Komiseri

komiserin hukuki bir yaptırım gücü bulunmamaktadır. ancak hazırladığı rapor, tavsiye ve görüşler insan haklarını korumak ve bu alandaki ihlalleri önlemek için devletlere bilgi sağlamaktadır.

NOT Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserinin görev süresi 6 yıldır.

B. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

- İnsan haklarının uluslararası alanda korunmasına yönelik denetim mekanizmaları öngören ilk sözleşmedir. İnsan hak ve özgürlüklerinin çiğnenmesinden dolayı devletin uluslararası bir mahkemenin önüne çıkarılması Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile başlamıştır.
- Sözleşmenin sağladığı güvence ikincildir. (İnsan hakların iç hukukta korunması aslıdır.)
- Sözleşmeden yararlanabilecek olanlar sadece gerçek kişiler değildir. Hükumet dışı her kuruluş veya kişi grupları da sözleşme kapsamındadır. Sivil toplum örgütleri, gönüllü kuruluşlar veya hükumet dışı kuruluşlar olarak adlandırılan bu tür yapılanmalar devlet örgütü dışında tüzel kişilikleri olan dernek, vakıf, siyasi parti ve sendikalar gibi kuruluşlardır. Bu açıdan kamu tüzel kişileri sözleşme kapsamında değildir.

AİHS'de Koruma Altına Alınan Hak ve Özgürlükler

- Yaşama hakkı
- İşkence, insanlık dışı ve küçültücü muamele yasağı
- Kölelik ve zorla çalıştırma yasağı
- Özgürlük ve kişi güvenliği hakkı
- Adil yargılanma hakkı

- Suç ve cezaların kanuniliği
- Özel hayatın ve aile hayatının korunması
- Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü
- İfade özgürlüğü
- Dernek kurma ve toplantı özgürlüğü
- Evlenme hakkı
- Etkili başvuru hakkı
- Ayrımcılık yasağı
- Mülkiyet hakkı
- Eğitim hakkı
- Serbest seçim hakkı
- Borçtan dolayı özgürlüğünden yoksun bırakılma yasağı
- Ölüm cezası yasağı
- Adli hata halinde tazminat hakkı
- Aynı suçtan ötürü iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkı

C. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHM, Avrupa Konseyi'nin çok önemli bir parçası olarak Strazbourg'da kurulmuştur.

AİHM, kendiliğinden harekete geçemez. AİHM, ancak bireysel ya da devletler arası başvurular yoluyla AİHS'nin ihlal edildiğine ilişkin iddiaları incelemeye yetkilidir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi devamlı görev yapar.

Mahkeme;

genel kurul

tek yargıç

komiteler

daireler

ve

büyük daire

halinde çalışır.

Mahkeme, AİHS'ye taraf devlet sayısı kadar yargıçtan oluşmaktadır. Mahkemede halihazırda kırk yedi yargıç görev yapmaktadır. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi tarafından sadece bir defalığına ve dokuz yıllığına seçilirler. Yargıçların görev süreleri 70 yaşına ulaştıklarında sona erer.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Yapısı

genel kurul: sadece idari görevle donatılmıştır. yetkileri, mahkeme başkanı ve başkan yardımcıları seçmek, mahkeme iç tüzüğünü yapmaktır.

tek yargıç düzeni: mahkemeye yapılan bir başvurunun kabul edilemez olduğuna veya işlemden kaldırılmasına kesin olarak karar verir.

komiteler: 3 yargıçtan oluşur. kabul edilemezlik ve kayıttan düşürülme kararları verir; oy birliği esastır.

daireler: 7 asıl ve 3 yedek yargıçtan oluşur. tek yargıç veya komitenin herhangi bir karar veremediği durumlarda dairel yapılan bireysel başvuruların kabul edilebilirliği ve esası hakkında kararı verir. Dostane çözüm arayışlarını gerçekleştirir. daireler, mahkemenin genel yetkili karar organıdır.

büyük daire: 17 yargıçtan oluşur. dairelerin önemi nedeniyle görmekten vazgeçtiği davalara ve daire kararlarına yapılan itirazlara bakar.

bakanlar komitesi: yürütme ve denetim organıdır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru

Başvuru yolu iki türlüdür:

a) **Devlet Başvurusu:** Sözleşmeye taraf her devletin, sözleşme ve protokol hükümlerinin başka bir sözleşmeci taraf tarafından ihlal edildiği iddiası ile mahkemeye başvurması mümkündür.

b) Bireysel Başvuru: AİHS'de koruma altına alınan hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesinden dolayı zarar gördüğünü düşünen gerçek ve tüzel kişilerin hatta kişi topluluklarının o devlete karşı AİHM'ye başvurmasıdır.

- Başvuru ancak sözleşmeci devlet aleyhine yapılabilir. Kişilere karşı başvuruda bulunulması mümkün değildir.
- Başvuruda bulunmak için yurttaş olmaya gerek yoktur.
- Hak ihlali kişisel ve doğrudan olmalıdır.
- Hak ihlali doğmuş ve güncel olması gerekmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Başvurunun Şekli ve Şartları

1. Mahkemeye başvuru ancak iç hukuk yollarının tüketilmesinden itibaren 6 ay içerisinde yapılmalıdır. (Bu süre hak düşürücü nitelikte olup süre geçirildikten sonra başvuru yapılması mümkün değildir. Mahkeme, başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığını re'sen inceler.)
2. Hem devlet başvuruları hem bireysel başvurular yazılı olarak yapılır.

3. Başvurular AİHM başkanlığına yapılır. Başvuru için AİHM'nin bulunduğu Strazburg'a gitmeye gerek yoktur. Başvuruyu posta yoluyla yapmak mümkündür. Fakat faks, e-mail gibi yollarla başvuru yapılamamaktadır.

4. Başvuru, Avrupa Konseyi üyesi devletlerden birinin diliyle yapılabilir. Diğer bir anlatımla, başvurunun AİHM'nin resmi dilleri olan İngilizce ya da Fransızca ile yapılmasına gerek yoktur. Başvurularda herhangi bir ücret de alınmamaktadır. Davaların bir avukat aracılığıyla takibi de gerekmemektedir.

5. Başka bir uluslararası mekanizmaya başvurulmamış olması gerekir.

Bireysel Başvuruda Aranan Diğer Şartlar

- ✓ Başvuranın kimliğinin açık olması
- ✓ Başvurunun imzalanmış olması
- ✓ Şikayet edilen devletin sözleşmeye taraf olması
- ✓ Başvurunun daha önce incelenmiş ve karara bağlanmış olmaması
- ✓ Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olmaması (delil yokluğu ya da delil yetersizliği)

✓ Başvurunun sözleşmede tanınan hak ve özgürlük-
lerle ilgili olması

✓ Başvurunun hakkın kötüye kullanılması niteliğinde
olmaması (siyasi propaganda amacı taşıyan, şikâyet
edilen devleti karalayıcı dil kullanan, asılsız iddia-
lar içeren başvurular)

✓ Bu şartları taşımayan başvurular, ön koşullar yönün-
den reddedilirler.

Başvurunun Kayıttan Düşürülmesi

Mahkeme davanın her aşamasında;

→ Başvuru sahibi başvurusunu takip etme niye-
tinde değilse,

→ Sorun çözülmüşse

→ Mahkemece belirlenen diğer herhangi bir nedenle
başvurunun incelenmesine devam edilmesi haklı görül-
mezse başvuruyu kayıttan düşürebilir.

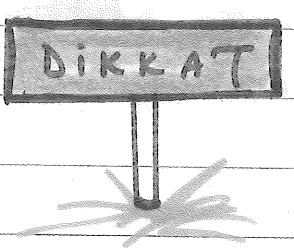

Ancak...

bu şartlar gerçekleşmiş olmasına
rağmen sözleşmede ve ek proto-
kollerinde tanımlanan insan haklarına saygı ilkesi gerek-
tiriyorsa mahkeme incelemeyi sürdürebilir.

AİHM Kararlarının Etkisi

→ Davanın sonucu olarak AİHM, bir taraf devletin AİHS'yi ihlal ettiğine karar vermişse mağdura uygun bir tazminat ödenmesine karar verebilir.

→ AİHM'nin kararları kesindir. Sözleşmeci devletler, mahkemenin kesin kararlarına uymayı taahhüt etmişlerdir. Kararların yerine getirilip getirilmediğini denetleme yetkisi Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nindir. Mahkeme kararı iç hukuktaki yargı kararını ortadan kaldıramaz; herhangi bir yasa hükmünü iptal edemez.

→ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının iç hukukta verilmiş mahkeme kararlarına etki etmesi, bir başka ifadeyle yeniden yargılanma yolu açması konusunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi taraf devletlere herhangi bir yükümlülük getirmemektedir. Bununla birlikte bazı taraf devletler ulusal hukuklarında bu yönde düzenlemeler yapmışlardır.

3) İnsan Haklarının İç Hukukta Korunması

A- Yasama Organına Karşı Koruma
B- Yürütme/İdari Organına Karşı Koruma
- Teşrii Başvuru Yolu
- İdari Başvuru Yolu
- Yargısal Başvuru Yolu

Yasama Organına Karşı Koruma:

Temel hak ve hürriyetler anayasal olarak teminat altına alınmıştır.

Bu temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması adına meclisin çıkardığı kanunlar anayasaya aykırı olmamak zorundadır.

Eğer anayasaya aykırılığı söz konusu ise Anayasa Mahkemesi'nin yargısal denetimine tabiidir ve iptal olur.

Yürütme/İdare Organına Karşı Koruma:

→ Teşrii başvuru yolu, kişiler dilekçe haklarını kullanarak, idarenin yaptığı haksızlık/ihlalle ilgili olarak

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne başvurabilir.

→ İdari başvuru yoluyla bu yolda kişi, insan haklarının ihlal edildiğini ileri sürerek idareye başvurur ve ileri sürülen ihlalin ortadan kaldırılmasını ister.

- Kamu denetçiliği
- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

→ Yargısal başvuru yoluyla:

İnsan haklarını korumanın en etkili yolu kuşkusuz kişilerin mahkemelerde haklarını aramasıdır.

İdari yargıya başvuru yolu, anayasaya göre idarenin her türlü işlem ve eylemleri yargı denetimine tabidir. Bir başka ifadeyle kişiler, idarenin işlem ve eylemlerine karşı iptal ve tam yargı davası açabilirler.

not alınız... not alınız... not alınız...

Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru

1. Bireysel başvuruda bulunacak kişinin, anayasada koruma altına alınmış olan hak ve özgürlüklerden, AİHS tarafından koruma altına alınmış bir temel hak ve özgürlüğü ihlal edilmiş olmalıdır.

2. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapılabilmesi için devletin kamu gücünün bir ihlali veya bir uygulaması neticesinde oluşan bir mağduriyet söz konusu olmalıdır.

3. Bireysel başvuru sadece güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan zarar görenlerce yapılabilir.

4. Bireysel başvuru yapılabilmesi için hak ihlaline yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem veya ihmal için kanunda yer verilen idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmesi gerekir.

5. Bireysel başvuru, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren 30 gün içinde yapılmalıdır.

Sınavınızda Başarılar Dileriz.

KR AKADEMİ